

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra Politologie

ANO 2011 jako anti-political establishment party?

Diplomová práce

Autor práce: Jan Závorka

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 7. 5. 2019

Jan Závorka

Bibliografický záznam

ZÁVORKA, Jan. *ANO 2011 jako anti-political establishment party?*. Praha, 2019. 78 s.
Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Rozsah práce: 131 312

Anotace

Tato diplomová práce je případovou studií hnutí ANO 2011, které bylo založeno podnikatelem Andrejem Babišem, který je od založení až dodnes jediným předsedou tohoto hnutí. V této diplomové práci není ANO 2011 analyzováno z perspektivy konceptů populismu nebo z konceptu business-firm-strany, ale za pomoci konceptu anti-politicko-establishmentové strany. Cílem této práce bylo odpovědět, zda a jakým způsobem ANO 2011 naplňuje kritéria anti-politicko-establishmentové strany mezi červnem 2013 a prosincem 2017. V první části práce jsou diskutovány koncepty anti-politicko-establishmentových stran např. od Andrease Schedlera či Amira Abediho. V následující části je pak představena pracovní definice autora, která je následně použita při zodpovězení výzkumné otázky.

K jejímu zodpovězení je použita analýza komunikace Andreje Babiše na jeho účtu na sociální síti Twitter v časovém období od června 2013 do prosince 2017. Analýza ukázala, že do konce roku 2013 lze považovat ANO za anti-politicko-establishmentovou stranu. Později dochází k poklesu příspěvků s anti-politicko-establishmentovou rétorikou a jedná se o její příležitostné použití. Zastoupení takových příspěvků je příliš nízké, aby ANO 2011 bylo možné klasifikovat jako anti-politicko-establishmentovou stranu. Tato práce ukázala, že další a hluboký výzkum anti-politicko-establishmentových stran je žádoucí.

Annotation

Presented master's thesis is a one case study of ANO 2011 (meaning "YES" in Czech) movement which was founded by Czech billionaire Andrej Babiš, who is up to date first and only leader of the movement. This thesis does not analyse ANO 2011 from typical perspectives such as concepts of populism or business-firm-party, but it examines from the concept of an anti-political-establishment party. Its objective is to answer, whether and how ANO 2011 fulfilled criteria of the anti-political-establishment party between June 2013 and December 2017. In the first part of the thesis are discussed concepts of the anti-political-establishment party from scholars as Andreas Schedler or Amir Abedi for example. Later is presented author's innovated working definition of the anti-political-establishment party. This definition is then used when examining the research question. The question is examined on

the communication on Andrej Babiš Twitter account between June 2013 and December 2017. The research proved ANO was until December 2013 an anti-political-establishment party. The share of posts with anti-political-establishment rhetoric decline later they were occasionally used in the period after 2013. The numbers of posts with anti-political-establishment rhetoric are too low to categorise ANO as an anti-political-establishment party. This thesis shows that future and in-depth research of anti-political-establishment parties is needed.

Klíčová slova

ANO 2011, anti-politicko-establishmentová strana, APE strana, český stranický systém, Andrej Babiš, anti-politicko-establishmentové postoje

Keywords

ANO 2011, anti-political establishment party, APE party, czech party system, Andrej Babiš, anti-political establishment sentiment

Title

ANO 2011 as an anti-political establishment party?

Poděkování

Rád bych zde poděkoval vedoucímu práce PhDr. Miloši Brunclíkovi, Ph.D. za vstřícnost a cenné rady při psaní této práce.

Obsah

Úvod	2
1. Anti-political-establishment-parties	9
1.1. Mezi populismem a antisystémovostí	9
1.2. Koncept anti-political-establishment-parties	13
1.3. APE strany ve vládě	21
2. Inovovaná definice anti-political-establishment-party	23
3. Data a metodologie	26
4. ANO	30
4.1. Před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a rok 2013	30
4.2. Členem vládní koalice	35
4.2.1. 2014	35
4.2.2. 2015	38
4.2.3. 2016	40
4.2.4. 2017	43
4.2.5. Před volbami 2017	46
4.2.6. Shrnutí analýzy	49
Závěr	51
Summary	54
Použitá literatura	55
Seznam příloh	70

Úvod

V „odložených“ volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2010 kandidovala strana Věci veřejné a se svou předvolební kampaní a bojem proti politickým „dinosaurům“¹, znamenala první skutečný pokus o vymezení se proti politickému establishmentu v České republice.² Po skandálech, kterým čelil kabinet Petra Nečase ve složení Občanská demokratická strana³, Věci veřejné a TOP09, následném rozpadu Věcí veřejných, resp. LIDEM a zásahu prezidenta Miloše Zemana, jenž jmenoval svoji úřednickou vládu, navzdory rozložení sil ve sněmovně, se Poslanecká sněmovna usnesla na svém rozpuštění 20. srpna 2013.⁴ Po druhé za sebou se měly konat předčasné volby do dolní komory Parlamentu ČR. V té době již druhým existovala politická strana, registrovaná jako politické hnutí ANO 2011. Od svého vzniku bylo po dva roky hnutím, o jejímž zakladateli a posléze předsedovi se sice psalo, ale průzkumy veřejného mínění nepředpovídaly možnost volebního úspěchu a některé ani možný zisk mandátu. Zlom nastal během léta 2013, kdy skokově narostl počet lidí, kteří začali tuto stranu vnímat jako možnou volbu.⁵ V té době zdaleka nebylo možné odhadnout, jak významnou roli tato politická strana v budoucnu sehraje. Výsledky voleb 2013 však znamenaly otřes v dosavadních poměrech českého stranického systému. ANO 2011, nováček ve volbách, se stalo po získání téměř 19 % počtu hlasů druhou nejsilnější parlamentní stranou. ODS získala oproti volbám 2010 o více než 12 % hlasů méně a samotná Česká strana sociálně demokratická⁶ i přes první místo ve volbách oslabil.⁷ Navzdory druhému místu za ČSSD bylo právě ANO 2011 v médiích často považováno za vítěze voleb.⁸ V návaznosti na volební úspěch se ANO 2011 stalo

¹ Politickými dinosaury byly v předvolební kampani myšleny zejména establishmentové strany ODS a ČSSD, proti kterým se Věci veřejné vymezovaly.

² NOVINKY, ČTK. Věci veřejné začaly kampaň výstřelem z děla na Strakovu akademii. *Novinky.cz* [online]. 2010 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/198058-veci-verejne-zacaly-kampan-vystrelem-z-dela-na-strakovu-akademii.html>.

³ Dále ODS.

⁴ Rozpuštění Poslanecké sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2013 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=5827>.

⁵ ANO ve volebním modelu červenec-srpen 2013 společnosti MEDIAN ještě nenajdeme, ale v modelu září-říjen 2013 již figuruje ANO na čtvrtém místě s 13 %. Sněmovní volební model ČR. *MEDIAN* [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <http://www.median.eu/cs/archiv-snemovni-volebni-model/>.

⁶ Dále ČSSD.

⁷ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013. *Volby.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps61?xjazyk=CZ&xv=2>.

⁸ NOVINKY, ČTK, PRAVO. Triumf Babiše: ČSSD má méně než v minulých volbách. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/317383-triumf-babise-cssd-ma-mene-nez-v-minulych-volbach.html>.

členem vládní koalice. Svou pozici a kampaní proti politickému establishmentu navázalo právě na Věci veřejné a stejně jako tato strana neodmítlo možnost spolupráce se stranami a politiky, proti kterým se vymezovalo již od svého vzniku. V následujících volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017 získalo ANO 2011 přes 29 % počtu hlasů a s více než 18% náskokem získalo pozici nejsilnější strany v Poslanecké sněmovně.⁹ ANO 2011 se stalo již v prvním volebním období hlavním hybatelem české politiky a tento trend pokračuje i nadále, kdy předseda hnutí ANO 2011 zastává post předsedy vlády. Trend vymezování se proti politickému establishmentu se netýká pouze ANO 2011, ale také např. České pirátské strany. Jedno z hlavních hesel této politické strany ve volební kampani před sněmovními volbami 2017 bylo „*Pust'te nás na ně*“ a její členové se vymezovali proti politikům a politickému establishmentu.¹⁰ Vymezování proti stranám politickému establishmentu najdeme také u hnutí Svoboda a přímá demokracie - Tomio Okamura (SPD), kdy předseda strany Tomio Okamura mluví např. o stranické oligarchii, státem živených mainstreamových stranách apod.¹¹ Podobné vymezování můžeme vidět také na komunální úrovni a to například při posledních volbách do zastupitelstva hlavního města Prahy, kdy jistý APE postoj zastávala iniciativa PRAHA SOBĚ.¹²

Tato diplomová práce se zaměřuje právě na novou stranu ve volbách do Poslanecké sněmovny 2013, na ANO 2011¹³. Hnutí ANO bylo v minulosti podrobeno zkoumání z více úhlů pohledu, např. z pohledu populismu¹⁴, institucionalizace stran¹⁵ či konceptu novosti politických stran¹⁶. Oproti ostatním pracím věnovaným hnutí ANO, se v této

⁹ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017. *Volby.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps61?xjazyk=CZ&xv=2>.

¹⁰ FERJENČÍK, Mikuláš. Piráti zahájili kampaň: Pust'te nás na ně! vyzýval voliče lídr strany Bartoš. Pirátská strana [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/tiskove-zpravy/zahajeni-kampane-pustte-nas-na-ne.html>.

¹¹ Tomio Okamura - SPD. [„Volební podvod...“]. In: *Facebook* [online]. 13. 06. 2016, 09:31. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/videos/1237510792926400/?v=1237510792926400>.

¹² Šlapli jsme do vosího hnízda, neznámé sdružení chce PRAHA SOBĚ vyřadit z voleb. *PRAHA SOBĚ* [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.prahasobe.cz/slapli-jsme-do-vosihohnizda.html>.

¹³ Dále jen ANO.

¹⁴ KUBÁNEK, Martin. Role populismu ve volebním marketingu hnutí ANO před parlamentními volbami v roce 2013. *Středoevropské politické studie*.

¹⁵ HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. Different Ways of Institutionalising Entrepreneurial Parties : Czech Public Affairs Party and ANO. *Politologický časopis*.

¹⁶ ŠÁROVEC, Daniel. Nástup nových politických stran v ČR od roku 2013: hnutí ANO 2011 a Úsvit přímé demokracie pohledem konceptu novosti.

práci neanalyzuje ANO z perspektivy populismu či konceptu business-firm strany, ale za pomoci konceptu anti-politicko-establishmentové strany.

Pro tuto práci je stěžejní osoba předsedy a zakladatele hnutí Andreje Babiše, jehož nezpochybnitelná pozice lídra a šéfa hnutí se odráží v mnoha ohledech, které budou dále prodiskutovány. Lubomír Kopeček např. považuje ANO za příklad extrémní formy business-firm strany, přičemž poukazuje na klíčovou roli Andreje Babiše, centralizovaný systém fungování strany a na mechanismy zabraňující vzestupu neloajálních členů do hnutí. Podporu pro zařazení ANO pod business-firm strany také dokládá na propojení s firmami z holdingu Agrofert, který patřil právě zakladateli hnutí Andreji Babišovi.¹⁷ Za hlavní tvář hnutí ANO považuje zakladatele a miliardáře Andreje Babiše také Daniel Šárovec.¹⁸ Andrej Babiš byl klíčový pro ANO také z finanční stránky. Například v roce 2016 dlužilo hnutí svému zakladateli 153 miliónů korun.¹⁹ Takřka nevyčerpatelné finanční zdroje předsedy a zakladatele hnutí na jednu stranu umožnily, aby ANO mohlo poskládat profesionální tým, utvořit odpovídající kampaň, ale na druhou stranu dokládají těsně sepletí Andreje Babiše s hnutím ANO. Význam Andreje Babiše, co by člena strany, dokresluje fakt, že název Akce nespokojených občanů a také název ANO 2011 a jeho různé variace byly registrovány jako ochranné známky právě na jméno Andreje Babiše. Později se tak stalo i s logem či sloganem.²⁰ Andrej Babiš hraje zásadní roli i v komunikaci. Na sociální síti Twitter má dnes jeho profil přes 370 tisíc sledujících²¹, hnutí ANO žádný účet na této sociální síti nemá. Existuje jen „zapomenutý“ účet ANO 2011 se 401 sledujícím, přičemž poslední tweet je z 29. 1. 2013.²² Odlišná situace je na sociální síti Facebook. Zde je dříve založená stránka hnutí ANO, jež má zhruba 105 tisíc označení „to se mi líbí“.²³ Facebooková stránka předsedy hnutí Andreje Babiše vznikla později, ale v počtu „to se mi líbí“ má náskok více než 50 tisíc s celkovým počtem

¹⁷ KOPEČEK, Lubomír. „I’m Paying, So I Decide”: Czech ANO as an Extreme Form of a Business-Firm Party. *East European Politics and Societies and Cultures*, s. 743-744.

¹⁸ ŠÁROVEC, Daniel. Nástup nových politických stran v ČR od roku 2013: hnutí ANO 2011 a Úsvit přímé demokracie pohledem konceptu novosti. *Sociológia*, s. 100.

¹⁹ ČTK. Babiš půjčil hnutí ANO 153 miliónů, to skončilo loni ve ztrátě. *Novinky.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/433857-babis-pujcil-hnuti-ano-153-milionu-to-skoncilo-loni-ve-ztrate.html>.

²⁰ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: politici podnikatelé a jejich strany*, s. 98.

²¹ BABIŠ ANDREJ. In: Twitter [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://twitter.com/AndrejBabis>.

²² ANO 2011. In: Twitter [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://twitter.com/matosmysl>.

²³ ANO. In: Facebook [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://www.facebook.com/anobudelip>.

cca 160 tisíc.²⁴ Nadále výjimečnou pozici zakladatele v rámci ANO ukazují i volby vedení strany. Na sněmu v roce 2013 byl Andrej Babiš bez problémů zvolen předsedou, byť volba vedení strany nedopadla podle představ znovuzvoleného předsedy strany.²⁵ V roce 2015 pak Andrej Babiš dostal ve volbě předsedy strany všechny hlasy a zbytek vedení strany obsadili lidé dle jeho představ. V letošní volbě předsedy hnutí pak opět neměl vyzyvatele a byl opět hladce zvolen.²⁶ Posledním bodem, který je nutné zmínit, je fakt, že se Andrej Babiš navzdory četným problémům týkající se jeho osoby se nesetkal v rámci ANO s opozicí či např. s tlakem na svou osobu a také nevzniklo z bývalých členů ANO žádné nové hnutí či politická strana. S ohledem na to, jak významnou roli zastává zakladatel a předseda hnutí Andrej Babiš v ANO, se tato práce zaměřuje především, ale nejenom, na jeho komunikaci.

Vzhledem k tomu, že ANO je součástí vládní koalice již druhé volební období za sebou a jeho předseda v současné době je předsedou vlády, tak se jedná v současnosti o aktuální téma nejen z hlediska tuzemské politické situace, ale také s ohledem na čím dál čtenější anti-politicko-establishmentové postoje. Tato práce je také příspěvkem do studia anti-politicko-establishmentových stran, zejména s ohledem na vstup a působení těchto politických stran v koaličních vládách se stranami, které lze paradoxně zařadit mezi strany politického establishmentu.

Cíl práce

Práce se zaměřuje na vývoj hnutí ANO v období 2014–2017. Vzhledem k použitému teoretickému východisku, kterým je koncept anti-politicko-establishmentové strany, bude cílem této práce zodpovědět, zda a jakým způsobem hnutí ANO naplňuje kritéria typu anti-politicko-establishmentové strany. Tato otázka vzhledem ke své povaze bude vztažena na období před parlamentními volbami 2013 a na období koaliční vlády předsedy vlády Bohuslava Sobotky. Právě během prvního volebního období 2013–2017, kdy ANO bylo členem vládní koalice, tak lze vyzorovat, že se hnutí dařilo držet kritický postoj k stranám politického establishmentu, navzdory faktu, že s těmito

²⁴BABIŠ Andrej. In: Facebook [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://www.facebook.com/AndrejBabis/>.

²⁵ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany.*, s. 100.

²⁶ KOPECKÝ Josef. Babiš znovu vede ANO, obhájil i Faltýnek. Novým místopředsedou je Vondráček. *Idnes.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/volba-vedeni-hnuti-ano-andrej-babis.A190217_144659_domaci_kop.

politickými stranami bylo ve vládě.²⁷ Ve výše uvedené situaci můžeme zde nalézt určitý paradox anti-politicko-establishmentové strany ve vládě. V předvolebním boji se strana vymezuje proti těmto politickým aktérům, po volbách přijme možnost s nimi utvořit koaliční vládu, ale ve svém proti-establishmentovém postoji setrvává. Právě tento rozpor mezi předvolební kampaní a následným jednáním těchto stran může znamenat pro anti-politicko-establishmentové-strany ztrátu voličské podpory v následujících volbách.

Struktura práce

Práce se drží až na drobné odchýlení původní předpokládané struktury práce. Oproti projektu diplomové práce byl vynechán širší úvod do typologie politických stran a práce se soustředí výhradně na anti-politicko-establishmentových strany a postoje. V první kapitole je rozebrané teoretické pozadí anti-politicko-establishmentových postojů a pozice anti-politicko-establishmentových stran a postojů těchto stran mezi populismem a antisystémovostí. V následující kapitole jsou přestaveny a kriticky zhodnoceny nejen koncepty anti-politicko-establishmentových stran od jednotlivých autorů, ale také ty, jež se s definicemi anti-politicko-establishmentových stran souvisejí nebo které se s nimi v určitých aspektech překrývají. V další kapitole je na základě konceptů stran z předcházející části vytvořena a představena pracovní definice anti-politicko-establishmentové-strany. Následující kapitola se věnuje metodologii, obsahem této části práce bude přiblížení zvolené metody a dat k dosažení stanoveného cíle práce. Poslední kapitolou je analytická část, ve které v chronologickém pořadí analyzují komunikaci Andreje Babiše na sociální síti Twitter s důrazem na anti-politicko-establishmentový apel včetně zasazení komunikace do kontextu tehdejší politické situace v České republice. Závěr práce obsahuje shrnutí výsledků a jejich zasazení do teoretického rámce.

Literatura a zdroje

V této práci použiji jak primární, tak sekundární zdroje. Ze sekundárních zdrojů se jedná o odborné články a knihy tematicky blízké konceptu anti-politicko-establishmentových stran. Ze zdrojů zaměřených na tento typ politických stran se jedná

²⁷ Babiš: Sobotkovi nevěřím, proč bych měl, být v koaliční vládě je dno mé kariéry. *Aktuálně.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-01-31]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/babis-sobotkovi-neverim-proc-bych-mel-byt-v-koalicni-vlade-j/r~3354c530334e11e6abfa0025900fea04/>.

o knihu *Anti-Political-Establishment-Parties* od Amira Abediho, dále článek, jehož autorem je Andreas Schedler, *Anti-Political-Establishment Parties* či *Keeping the rascals in: Anti-political-establishment parties and their cost of governing in established democracies* od Joosta van Spanjeho. Z dalších odborných prací, které byly použity, jmenujme *Here to stay: anti-establishment parties in Europe* od Floriana Hartleba, *Populists, Outsiders and Anti-Establishment Politics* od Roberta Barra, ale také například knihu Giovanniho Sartoriho *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu* či články věnované tématu populismu a populistických stran od Paula Taggarta a mnohé další. Z primárních zdrojů se jedná především o profil předsedy hnutí ANO Andreje Babiše na sociální síti Twitter, dále pak webové stránky hnutí ANO, program pro volby do Poslanecké sněmovny a další dokumenty tohoto hnutí.

Oproti projektu diplomové práce došlo k některým změnám, které byly uskutečněny po konzultaci s vedoucím této diplomové práce. Místo analýzy rozhovorů Andreje Babiše v médiích, budou analyzovány všechny tweety a retweety na jeho osobním profilu na sociální síti Twitter a to v období od června 2013 do konce roku 2017, což v současné době není zpracováno. Analýza se soustředí na počty a rozdělení příspěvků do příslušných skupin a jejich zastoupení vzhledem k celkovému počtu. Poměrně dlouhý úsek umožní sledovat vývoj fenoménu anti-politicko-establishmentových postojů v čase, stejně jako vymezování se proti politickým aktérům a také prezentaci výsledků a práce nejen Andreje Babiše, ale také hnutí ANO. Je nutné zmínit skutečnost, že se nejedná o analýzu veškerých výstupů Andreje Babiše z různých komunikačních kanálů a proto analýza jiných vystoupení předsedy hnutí ANO, případně použití jiné metody výzkumu by mohlo vést k odlišným výsledkům. Odklon od zamýšlené analýzy rozhovorů má více důvodů. Z hlediska počtu rozhovorů nejde, krom České televize, získat dostatečný počet rozhovorů z jednoho média, přičemž mezi jednotlivými rozhovory jsou velké časové rozestupy a také ne každý poskytnutý rozhovor je relevantní pro účely této práce. V rámci České televize pak lze nalézt více rozhovorů s předsedou hnutí ANO, ale také část z nich není relevantní. Jedná se například o různé krátké rozhovory a vstupy o problémech jednotlivých politiků přijímaných vládou či rozhovory na téma, jež se netýkají vztahů mezi jednotlivými politickými stranami. Tyto skutečnosti sběr dat s ohledem na jejich počet a časové období komplikují.

Oproti tomu je výhodou sociální sítě větší pravidelnost příspěvků a také to, že se zde setkáváme s komunikací směrem k veřejnosti bez zásahu moderátora či pozdější úpravy

redaktora. Získáváme tedy vzorek komunikace strany, resp. jejího předsedy, přesně tak, jak se snaží profilovat. Jistým negativem pak může být, že se zde nesetkáme se situací, ve které je nutné okamžitě reagovat na dotazy redaktora či na vyjádření politických oponentů. Přesto pozitiva u analýzy účtu na sociální síti převažují a vzhledem k průběžnému přidávání příspěvků můžeme sledovat komunikaci v definovaném časovém úseku. Kromě sociálních sítí může komunikace politické strany probíhat mnoha jinými způsoby, což ztěžuje zkoumání a zodpovězení otázky, zda můžeme stranu klasifikovat jako anti-politicko-establishmentovou či nikoliv. Dalším prvkem, jenž komplikuje výzkum a hledání odpovědi na vytyčenou otázkou je to, že je nutné zohlednit aktéry, historii či kontext situace, ve které komunikace probíhá. Kombinace výše uvedeného ukazuje na složitost uchopení fenoménu anti-politicko-establishmentových stran, což se i dnes odráží v akademické diskusi. Z nastíněných důvodů vyplývá nutnost zohlednit právě okolnosti a události související s tématem mimo analyzovaný účet na sociální síti.

1. Anti-political-establishment-parties

Anti-political-establishment-party je termín, který, přes možný první dojem, skýtá celou řadu definičních obtíží, jež je nutné překonat. V minulosti se anti-establishmentovým stranám nedostalo tolik pozornosti jako např. problematice pravicového populismu, navzdory tomu, že tyto politické strany v posledních letech zaznamenaly růst, a to nejen v postkomunistických státech, ale také v Západní Evropě.²⁸ Autorem, který zavedl termín „*anti-political-establishment-party*“²⁹ a oddělil je tak od stran populistických, protestních či antisystémových, je rakouský politolog Andreas Schedler.³⁰

1.1. Mezi populismem a antisystémovostí

Předtím, než se budeme blíže věnovat samotnému konceptu APE stran vybraných autorů, zmíníme práce dalších autorů, které souvisí s fenoménem APE stran a s otázkou anti-establishmentových tendencí. Jedním z nich je nizozemský politolog Cas Mudde, který se zabývá především otázkami politického extrémismu a populismu. Ten ve svém článku *The Paradox of the Anti-party Party*, jenž se zaměřuje na extrémní pravici, rozlišuje dva typy protistranických postojů³¹. Prvním typem je extrémistický protistranický postoj. Pro tento typ je charakteristické odmítání samotné existence politických stran z podstaty věci či na základě konfliktu mezi vládnoucími a ovládanými. Tento typ protistranických postojů je typický pro fašistické strany z první poloviny 20. století.³²

Druhý typem, a pro tuto práci zajímavějším, jsou populistické protistranické postoje. Zastánci těchto postojů nekritizují politické strany jako instituce, ale naopak se zaměřují na určité strany a to především na ty, které jsou v politickém systému již zavedené. Cas Mudde u tohoto typu nachází čtyři hlavní náměty kritiky ostatních stran. Stranický centrismus, kdy jsou vybrané politické strany pranýřované za to, že nereprezentují lid, ale starají se jen o své zisky a stranické zájmy. Druhým tématem kritiky je korupce a její všeobecná existence v zavedených stranách. Předposledním námětem je nařknutí

²⁸ HARTLEB, Florian. Here to stay: anti-establishment parties in Europe, s. 41.

²⁹ Anti-political-establishment-party v současné době nemá jednoduchý český ekvivalent a mezi českými politology se můžeme setkat s používáním prostého překladu. Pro lepší přehlednost textu budu nadále v textu používat nejpřijatelnější zkratky APE strana či APE jako přídavné jméno.

³⁰ ABEDI, Amir. *Anti-Political Establishment Parties: A comparative analysis*, s. 10.

³¹ V angličtině anti-party sentiment.

³² MUDDE, Cass. The Paradox of the Anti-party Party: Insights from the Extreme Right. *Party Politics*, s. 267.

zavedených stran z nedemokratického fungování, neboť lidé zastávající populistické protistranické postoje shledávají demokracii ve vládě lidu. Posledním tématem, které Cas Mudde zmiňuje, je budoucnost ostatních stran. Zde jsou zavedené strany nařknuty z nedostatku motivace a vize vedení státu.³³ Ačkoliv se článek zaměřuje na extrémní pravici, tak lze říct, že některé motivy kritiky zavedených stran v rámci populistických protistranických postojů, lze, jak později ukáží, nalézt i u APE stran. Pozitivní také je, že Mudde nespojuje tyto postoje výhradně s extrémní levicí či pravicí, naopak naznačuje, že je můžeme nalézt i ve stranách politického mainstreamu.

Podobně dělí stanoviska, které akcentují protistranické postoje, také politolog Hans Daalder. Prvním skupinou jsou ty postoje, které odmítají strany jako překážku k demokracii a považují je jako bariéru v dosažení dobré společnosti. Druhou kategorií jsou ty přístupy, ve kterých se můžeme setkat se selektivním odmítáním a dělením politických stran na dobré a špatné.³⁴ Autor také poukazuje na existenci normativních tvrzení, které se týkají stranických systémů.³⁵ Přestože Daalderův článek se týká především akademické debaty na toto téma, tak v případě dělení odmítání politických stran lze najít podobnost s výše uvedenou prací Case Muddeho.

Na existenci politických stran, které jsou významně spjatý s nespokojeností občanů v konkrétních otázkách, naráží také ve své knize *Politics and Society in Western Europe* duo autorů Jan – Erik Lane a Svante Ersson. Ti tyto politické strany nazývají jako strany nespokojenosti³⁶. Pro tyto strany je typické, že soustřeďují voliče, kteří projevují nespokojenost vůči konkrétním otázkám, což ale není, dle autorů, nutná podmínka. Populismus je přítomen v programech těchto stran a je pro ně typické, že jsou vedeny charismatickým lídrem.³⁷ Podle Lane s Erssonem jsou tyto politické strany záležitostí časového období po roce 1970 a jsou spjatý s krátkodobým úspěchem na politické scéně, byť autoři za výjimku považují dánskou Stranu pokroku (Fremskridtspartiet, FRP).³⁸ Přestože je termín strany nespokojenosti v knize používán, tak chybí hlubší rozpracování termínu, které komplikuje další uchopení těchto stran a čtenář tak může spíše odhadovat, jaká strana do kategorie spadá a jaká nikoliv.

³³ MUDDE, Cass. The Paradox of the Anti-party Party: Insights from the Extreme Right. *Party Politics*, s. 270-271.

³⁴ DAALDER, Hans. A Crisis of Party?. *Scandinavian Political Studies*, s. 273.

³⁵ Tamtéž, s. 274

³⁶ V angličtině discontent parties.

³⁷ LANE, Jan-Erik a Svante ERSSON. *Politics and Society in Western Europe*, 85.

³⁸ Tamtéž, s. 102.

Spojení populismu a antiestablishmentových postojů však není ojedinělé. Paul Taggart zastává stanovisko, že nová populistická mobilizace souvisí se zklamáním a nedůvěrou v ostatní politické strany. Tento fenomén autor dokládá na příkladu Itálie a vzniku dvou politických stran Lega Nord a Forza Italia, které ve své komunikaci odmítaly zavedené politické strany, stejně tak jako stranický systém.³⁹ Podobně spojuje radikální pravicové populistické strany s postoji proti politickému establishmentu Hans Betz, které podle něj plní funkce nástroje vyjádření nespokojenosti občanů s dosavadní politickou situací, byť tyto strany jsou i odezvou na globální změny, které můžou ohrozit některé části společnosti.⁴⁰

Populismus je podle Taggarta proti elitám a institucím, na druhou stranu populismus je ze své podstaty měnivý a může nabývat různých podob bez ohledu na tradiční dělení politiky.⁴¹ Za zmínku také stojí autorův koncept nové populistické strany. Nové populistické strany vznikají jako reakce na systémové či politické krize, mají antisystémové tendence, což může vyústit v protistranickou ideologii. Podle rétoriky zástupců těchto stran jsou to ony, kdo reprezentují většinu. V populismu se můžeme setkat s rozčleňováním obyvatel do určitých skupin, které jsou v konfliktu. Podobně je to u Taggartových nových populistických stran, jež staví proti sobě zájmové skupiny a běžného voliče. Jádrem myšlenky takových stran tkví v přesvědčení, že systém, proti kterému se vymazují, selhal.⁴²

Zajímavou charakteristikou těchto stran je také charismatický leadership nebo odlišné vnitřní uspořádání strany oproti masovým stranám. Tyto strany, pokud se jim podaří vyprofilovat jako odlišná strana od politického establishmentu, jsou schopny oslovit voliče bez ohledu na pravo-levé štěpení a získávají protestní ráz.⁴³ Aby spojení populismu a A(P)E postojů nebylo málo, tak Robert Barr ve svém článku dokonce dochází k závěru, že je možné definovat populismus jako masové hnutí vedené outsiderem⁴⁴, které využívá k získání či udržení moci antiestablishmentové postoje

³⁹ TAGGART, Paul. Populism and representative politics in contemporary Europe. *Journal of Political Ideologies*, s. 283.

⁴⁰ BETZ, Hans-George. The New Politics of Resentment: Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe. *Comparative Politics*, s. 419-420.

⁴¹ TAGGART, Paul. Populism and representative politics in contemporary Europe. *Journal of Political Ideologies*, s. 275.

⁴² TAGGART, Paul. New populist parties in Western Europe. *West European Politics*, s. 39.

⁴³ Tamtéž, s. 42.

⁴⁴ Ve smyslu, člověka, který se vyprofiloval mimo zavedené politické strany, např. jako nezávislý či člen některé malé, nové strany.

a opírá se o podporu lidu.⁴⁵ Ukazuje se, že spojení populismu a postojů v opozici k zavedeným stranám a fungování systému není výjimečné a populistické strany se rozhodně kritice či dokonce odmítání zavedených stran rozhodně nebrání, přesto se populismus jako zastřešující termín pro strany vystupující proti politickému establishmentu neuchytil, což nevylučuje možnost, že by APE strany nemohli nástrojů populismu využívat.

Anti-establishmentové postoje, natož pak APE strany však nesouvisí jen s fenoménem populismu, ale také s často diskutovaným tématem antisystémových stran a opozice v politickém systému. Politologové, kteří se zabývali problémem opozice a antisystémových stran, nemohli přehlédnout existenci těch, které se vymykají běžné opozici, ale zároveň nemají antisystémové tendence. Přestože antisystémovost a antisystémové strany jsou dodnes předmětem mnoha odborných článků a diskuzí na téma, co tento koncept opravdu znamená, tak můžeme vyvodit závěr, že antisystémovost je obecně svázána s opozicí proti demokracii.⁴⁶ To znamená nejkrajnější část politického spektra v určitém politickém systému.

Politické strany s protistranickou, resp. s antiestablishmentovou rétorikou však nemůžeme zcela automaticky zařadit do stejné pozice jako antisystémové strany v protidemokratickém smyslu. Tím se na druhou stranu nevylučuje možnost, že antisystémové strany nemohou akcentovat postoje proti politickému establishmentu a politikům. Michal Kubát dospívá ve svém článku k závěru, že politické strany, které nesplňují přísné vymezení antisystémové strany, by měly být nazývány jiným termínem, přičemž vyzdvihuje Schedlerův termín *anti-political-establishment party*.⁴⁷ Ostatně sám Andreas Schedler pracuje s termínem antidemokratické opozice v kontextu postoje APE stran vůči demokratickému systému.⁴⁸ Pokud budeme chápat antisystémové strany jako opozici vůči demokracii, tak lze říci, že APE strany toto kritérium nesplňují, neboť nejsou proti demokratickému řádu, byť nelze vyloučit, že se APE strany postupem času radikalizují a přemění se na antisystémové strany.

Politické strany, které se profilují vůči politickému establishmentu a vůči, z jejich pohledu, špatné správě státu, dříve byly zbytkovou kategorií. Často byly spojovány

⁴⁵ BARR, Robert R. Populists, outsiders and Anti-establishment Politics. *Party Politics*, s.44.

⁴⁶ KUBÁT, Michal. Teorie antisystémové strany. *Politologický časopis*, s. 113.

⁴⁷ Tamtéž, s. 118.

⁴⁸ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 303.

s populismem, čímž docházelo k nepřesnosti a neschopnosti pokrýt přesně problematiku těchto stran.⁴⁹ Strany, jež se vymezují proti politickému establishmentu, mají specifickou pozici v politickém systému. Nejsou protidemokratické, uznávají pravidla demokratické hry, ale tím, že odmítají politický establishment, tak se liší od ostatních politických stran, které se vymezují vůči jednotlivým aktérům v politickém systému. Proto by nemělo docházet ke směšování výše uvedených stran s antisystémovými stranami, což vede k zakrývání skutečné podstaty konkrétní politické strany.⁵⁰

1.2. Koncept anti-political-establishment-parties

Základ konceptu APE stran je primárně v postoji proti politickému establishmentu, nikoliv ve stanovisku proti jednotlivým politikům⁵¹ vlády nebo z důvodů ideové rozdílnosti politických stran. Tyto politické strany vytváří obraz dvou protikladných skupin, politiků a s nimi spojených politických stran a na druhé straně lidí, kteří pocítují negativní dopady špatně vedené správy státu. Jestliže použitý termín obsahuje předponu „anti“, tak je nutné se zabývat klíčovou otázkou, jež zní: „proti čemu je tento termín vymezený?“. Co tedy znamená politický establishment? Politický establishment je široký pojem, který může mít celou řadu variant definic. Pro Amira Abediho politický establishment znamená strany, které byly členy vlády či se na ní podílely. Strany, které byly akceptovatelné pro formování vlády a také politické strany, jež byly ochotné k účasti v koaliční vládě.⁵²

Pokud bychom tuto definici použili, tak po volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013 získaly mandáty pouze strany politického establishmentu, kromě Úsvitu a ANO. Jistým paradoxem pak je, že v následujících volbách do Poslanecké sněmovny je ANO již stranou politického establishmentu. Odlišný přístup zvolil Andreas Schedler, ten se na to, co je a co není politický establishment, dívá optikou APE stran. Pro APE strany se politici změnili na politickou třídu. Nevidí mezi politiky rozdíly, všichni se nechovají racionálně a mají moc. APE aktéři v rámci svého postoje proti politickému establishmentu smazávají rozdíl mezi opozicí a vládou, neboť zmíněné rozdělení je zdánlivé a nepovažují vládnoucí a opoziční strany za rozdílné. Oba tábory jsou stejné,

⁴⁹ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 292.

⁵⁰ KUBÁT, Michal. Teorie antisystémové strany. *Politologický časopis*, s. 118.

⁵¹ Ve smyslu anglického slova politics.

⁵² ABEDI, Amir. *Anti-Political Establishment Parties: A comparative analysis*, s. 11.

jsou součástí politické třídy.⁵³ Termínu politická třída ve stejném smyslu jako Schedler používá i Robert Barr.⁵⁴ Přestože není úplný konsensus na tom, co v tomto případě znamená politický establishment, tak můžeme predikovat, že APE aktéři budou cílit zejména na ty politické strany, jež se významně podílely na chodu státu a jsou nadále členy instituce, do které se snaží APE strany proniknout.

Výše jsme představili politické aktéry, proti kterým se APE strany vymezují. Nyní se zaměříme na otázku původu APE stran. Kde a jaké kořeny mají APE strany a jaký je jejich vznik? Andreas Schedler na tuto otázku odpovídá striktně. Podle něj, jsou to outsideři, kteří staví svoji značku na svoji existenci vně stranického systému, což jim zároveň přináší oblibu mezi voliči. Autor dokonce vylučuje možnost vzniku APE stran z kruhů politického establishmentu. Samotné APE strany jsou nejčastěji novými stranami, což ale neznamená, že politici těchto stran musí být bez politických zkušeností, či bez osobní zkušenosti s politiky. Autor chápe novou stranu, jako stranu nově vzniklou, ne nutně jako politickou stranu s osobnostmi bez zkušeností z politického života. Pro Andream Schedlera je „novost“ politické strany spjata s tím, jak se strany a jejich členové reprezentují, nikoliv s faktickou otázkou novosti těchto politických stran.⁵⁵ Bohužel je v článku opomenuta otázka, kdy se z insidera stává outsider, přestože je zmíněna např. možnost vzniku APE stran/aktérů oddělením z jiné politické strany.

APE aktéři se snaží akcentovat morální otázku. Zatímco oni jsou ty dobří, tak politický establishment je ten špatný a to nejen v otázce morálky, ale také co se týče profesních schopností. Toto dělení můžeme nalézt v takřka každém tématu, pokud je to pro APE aktéry výhodné a mohou demonstrovat negativní vlastnosti politiků či politického establishmentu. K tomu, aby voliči byli osloveni dělením skupin na dobré a na špatné, tak se představitelé APE stran často uchylují ke generalizování negativ jednotlivých politiků a politických stran. Každý skandál, pochybení či jiná negativní záležitost je APE stranami využita k útoku na strany politického establishmentu, případně na politiky.⁵⁶ Svým způsobem výjimečné místo v kritice establishmentových stran zastává korupce, jelikož v sobě spojuje morální i profesní pochybení a je tedy vítaným tématem v komunikaci APE stran. V jednom konkrétním případě se spojují všechny

⁵³ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 294-295.

⁵⁴ BARR, Robert R. Populists, outsiders and Anti-establishment Politics. *Party Politics*, s. 37.

⁵⁵ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 298-299.

⁵⁶ Tamtéž, s. 297.

APE stranami vytýkané vlastnosti politiků s klientelismem, jenž je dalším často vytýkaným jevem u stran politického establishmentu.

Bylo by chybou domnívat se, že APE strany vedou pouze negativní kampaň proti politikům či politickému establishmentu. Přestože je bezesporu základem těchto stran akcentování negativních stránek politiků, jakožto prohlubování či alespoň udržování negativního vztahu mezi voliči a volenými zástupci, tak APE strany nabízejí řešení jimi zdůrazňovaných problémů a pozitivní budoucnost. Strany vymezující se proti politickému establishmentu prezentují sebe, jako alternativu.⁵⁷ Vysílají informaci, že jsou to právě ony, kdo tento neutěšený stav politiky a státu vyřeší. K uvěřitelnosti rétoriky těchto stran dopomáhá významnou měrou také původ těchto aktérů mimo stranický systém, do kterého se snaží proniknout. Alternativa a změna tedy nespočívá jen v lépe řízeném státu, v nahrazení neschopných politiků odborníky nebo v odmítání procedur brzdících přijímání rozhodnutí. Odlišnost od ostatních politických aktérů strany a jejich členové zdůrazňují i svým neobvyklým fungováním a sebe prezentací. Často se tyto strany prezentují jako netradiční strany či jako politické hnutí, což má posílit jejich pozici, co by zástupce nespokojené společnosti.⁵⁸

Tradičním prvkem, jímž se zástupci APE stran snaží odlišit, je odmítání označení sebe samých jako politiků. V rámci proklamované efektivnosti se tyto strany prezentují jako hlavní hybná síla reform, což přináší celou řadu variací hesel a sloganů na téma pomalého pracovního tempa politiků.⁵⁹ APE strany nejen, že aktivně vystupují proti politickému establishmentu, ale také aktivně sebe samy odlišují. Tyto skutečnosti v kombinaci s nabízenou možností změny, příslibem pozitivní budoucnosti a aktivním přístupem k práci pro stát, dle mého, tvoří robustní základ komunikace směrem k voličům.

Nové populistické strany odmítají pravo-levé štěpení politiky, vyvarují se tím vytváření protivníka na druhé (levé) straně politického spektra.⁶⁰ Tato ideologická nejednoznačnost jim umožňuje sbírat hlasy voličů jak z pravicového, tak z levicového tábora. Dalším pozitivem je, že vzniklá neurčitost, znesnadňuje vedení politického/předvolebního boje proti těmto politickým stranám, protože je velice složité

⁵⁷ HARTLEB, Florian. Here to stay: anti-establishment parties in Europe, s. 44.

⁵⁸ Tamtéž, s. 44.

⁵⁹ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 301.

⁶⁰ TAGGART, Paul. New populist parties in Western Europe. *West European Politics*, s. 38.

se proti nim vymezit. Na druhou stranu si tímto politické strany ponechávají prostor případnou účast v koaliční vládě, jelikož nemusí být díky své nejednoznačnosti chápány jako rivalové. Vedle populistických stran odmítají pravo-levé štěpení politiky také APE strany, jež jej, podle Schedlera, považují za překonané.⁶¹ Jestliže se však APE strany pokouší vytvářet jiné dělení, jež definováno tím, zda je aktér zástupcem politického establishmentu či nikoliv, tak se bez ohledu na svoji stranickou komunikaci dříve či později přiblíží pravo-levé dimenzi. Důvodem je to, že APE strany voličům předkládají jednotlivé politiky, řešení problémů, což nevyhnutelně vede, že tyto jednotlivé politiky leží, kdekoliv, ale přesto právě na levo-pravém kontinuu. Giovanni Sartori ostatně dochází k tomu, že pravo-levá dimenze převládá nad ostatními a pokud strany sebe identifikující mimo toto dělení, chtějí získat více voličů, tak se musejí tomuto pravo-levému rozměru přiblížit.⁶² Na druhou stranu proklamované odmítání pravo-levého štěpení politiky může ukázat jako pozitivní při budoucí snaze získat politickou moc za podmínky, že dané APE strany mají koaliční potenciál.

Pozice outsidera a vyzyvatele politického establishmentu, který je příčinou špatného, neutěšeného stavu daného státu, umožňuje, aby se APE aktéři mohli stavět to role obětí politického establishmentu. Jimi zesilovanou štěpicí linii mezi politiky a sebe samými neváhají použít, co by obranu před de facto čímkoliv, co ohrožuje jejich zájmy. Je však nutné říci, že se opravdu APE strany mohou stát terčem kritiky či negativní kampaně ze strany politického establishmentu. Negativní kampaň, kritika však nejsou neobvyklou praxí mezi politickými stranami bez ohledu na jejich původ či typ. APE strany podobné situace využívají k tomu, aby potvrdily svoji identitu a zároveň vyslaly vzkaz, že se politický establishment brání změně a nepouští mezi sebe nové hráče, kteří se snaží fungování státu změnit k lepšímu.⁶³ Výše uvedené však nemusí být vztaženo nutně jen na politické aktéry. Strany „bojující“ proti establishmentu mohou obviňovat ze zaujatosti a ze spolupráce s establishmentem např. média a jiné subjekty.⁶⁴

V předcházející části práce představený článek Andrease Schedlera ukazuje na mnoho typických prvků pro APE strany. Šíře záběru článku je užitečná pro studium APE stran, ukazuje komplexnost problematiky APE stran, kde je přínosné zohlednit celou řadu faktorů od vztahu těchto stran k politickému establishmentu, přes komunikaci těchto

⁶¹ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 302.

⁶² SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*, s. 346-348.

⁶³ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 300.

⁶⁴ HARTLEB, Florian. Here to stay: anti-establishment parties in Europe, s. 45.

stran až po jejich vznik. Jistou komplikací při výzkumu může být fakt, že část příznačných vlastností APE aktérů, které autor zmiňuje, se nemusí nutně u APE stran vyskytovat či se naopak mohou vyskytovat i u jiných typů stran. Tyto nejednoznačnosti pak mohou komplikovat analýzu APE strany. Hlavním nedostatkem článku je chybějící jasná definice a kritéria pro určení, zda lze konkrétní politickou stranu považovat za APE stranu. Tento fakt komplikuje uchopení konceptu pro další výzkum.

Zatímco Andreas Schedler ve své práci představil komplexní pohled na APE strany, nevyjímaje strategii, komunikaci, identitu a další typické prvky pro tyto strany, tak Amir Abedi, který zdůrazňoval nedostatečné definování APE stran, zvolil odlišnou cestu a pro definování APE strany zvolil tři stručná kritéria. Tyto kritéria pak musí být všechna splněna, aby politická strana mohla být považována za APE stranu: 1) Strana napadá status quo v otázkách hlavních politik a otázek politického systému. 2) Strana vnímá sebe samu jako vyzyvatele stran politického establishmentu. 3) Strana tvrdí, že je zde zásadní rozdíl mezi politickým establishmentem a lidmi a zároveň není rozdíl mezi stranami opozice a vlády, pokud se jedná o strany politického establishmentu. Amir Abedi uznává, že výše uvedená kritéria by měla být časem znovu zhodnocena pro danou politickou stranu, za účelem zjištění zda nadále splňuje všechna tři kritéria. Amir Abedi přidává k navrženým kritériím faktor času a zdůrazňuje, že všechna tři výše uvedená kritéria APE strany musí být splněna v jeden okamžik, jinak se nejedná o APE stranu. Zároveň připouští, že jeho uvedená definice APE strany a definice mainstreamu nemusí být vyčerpávající a že lze najít politické strany mezi mainstreamem a APE stranami.

Ty však podle autora nejsou často stranami relevantními dle typologie Giovanniho Sartoriho.⁶⁵ Je s podivem, že se autor takto jednoduše vypořádává s politickými stranami, jež nezapadají do jím stanovených kritérií, ačkoliv sám přiznává, že některé z nich mohou být stranami relevantními⁶⁶, zvláště s ohledem na kritéria APE strany, které navrhuje. Hlavním pozitivem na stanovených kritériích, které určil Amir Abedi, je fakt, že lze snadno ověřit jejich splnění, což bylo ostatně také jeho cílem. Problematickým se však jeví, že podle jím navržených kritérií lze pod APE stranu zahrnout, jak antisystémovou stranu, tak politickou stranu, jež uznává demokratická pravidla hry. Druhým problematickým bodem definice je, že autor pro klasifikaci strany

⁶⁵ ABEDI, Amir. *Anti-Political Establishment Parties: A comparative analysis*, s. 11-12.

⁶⁶ Relevantní strany jsou ty, které ovlivňují stranickou soutěž, resp. mají koaliční a vyděračský potenciál. Viz. např. Giovanni Sartori Strany a stranické systémy Schéma pro analýzu.

jako APE strany požaduje, aby všechna tři kritéria byla splněna v jeden časový okamžik. Položme si však otázku, zda první kritérium je opravdu nezbytné pro definici APE strany. Za příklad napadání statutu quo v otázkách hlavních politiky a politického systému Amir Abedi uvádí požadavky na změnu uspořádání Itálie ze strany Ligy Severu (Lega Nord), požadavky Zelených (Die Grünen) v Německu na zavedení přímé demokracie do ústavy či boj rakouských svobodných (Freiheitliche Partei Österreichs, FPÖ) proti „Proporz“⁶⁷ systému v Rakousku.⁶⁸ Pokud politická strana neakcentuje podobné témata nebo takto zásadní změny, či jestliže v tématech podobné závažnosti existuje společenský konsensus, tak, podle kritérií Amira Abediho, nemůže APE strana existovat, navzdory tomu, že paradoxně plní zbývající a jediná kritéria, jež se týkají štěpení mezi lidmi a politickým establishmentem, resp. mezi APE aktéry a politickým establishmentem. S ohledem na zbývající kritéria, která nepochybně vystihují fenomén APE postojů, se jeví první kritérium jako nadbytečné, které nemusí nutně podminovat zařazení politické strany mezi APE strany.

Zajímavý typ politické strany představují Sean Hanley a Allan Sikk, kteří tyto strany pojmenovávají jako „*anti-establishment reform parties*“⁶⁹, přičemž míří do stejné oblasti jako Andreas Schedler či Amir Abedi, z jehož práce čerpají. AERPs konceptualizují na základě třech kritérií. 1) Strany zastupují politiku reformy politických institucí a jejich fungování, ale stále v rámci politického mainstreamu, tj. nejedná se o inklinaci k neliberální demokracii či k pravému a levému kraji politického spektra. 2) AERPs běžně zastávají anti-establishmentovou rétoriku směrem k voličům. 3) Jedná se o skutečně nové strany, přičemž vychází z konceptu nových stran Allana Sikka. Definici anti-establishmentové strany si vypůjčují z již výše uvedené práce Amira Abediho, tj. jako ty, které vnímají sebe samy jako vyzyvatele stran politického establishmentu a zdůrazňují rozdělení mezi společností a politickým establishmentem.⁷⁰ Sikk a Hanley se ve svém konceptu shodují se Schedlerem a to na dvou charakteristikách. Nejedná se o politické strany na krajní levici či pravici a jedná se o nové strany, byť pro zhodnocení, zda je politická strana nová, používají Hanley a Sikk přísnější kritéria. Při určování novosti těchto stran vychází

⁶⁷ Tzv. „Proporz“ byl systém, jenž poměrné zastoupení dvou největších rakouských stran ÖVP a SPÖ přenášel rozdělení funkcí nejen v rámci politiky, ale také mimo ni, ve veřejném sektoru.

⁶⁸ ABEDI, Amir. *Anti-Political Establishment Parties: A comparative analysis*, s. 14-15.

⁶⁹ AERPs

⁷⁰ HANLEY, Sean a ALLAN SIKK. *Economy, corruption or floating voters? Explaining the breakthroughs of anti-establishment reform parties in Eastern Europe*, s. 3.

z předcházející práce Allana Sikka. Jedná se o politické strany s novým názvem, strukturou, nesmějí být následníky parlamentních stran a nesmí se mezi špičkami těchto stran nacházet důležití politici z bývalých politických stran.⁷¹ V případě AERPs se jedná ve srovnání s prací Andrease Schedlera opravdu o nové strany, nikoliv jen o nové svou prezentací. Výhodou použité definice je její stručnost a přehlednost a také to, že se snaží tyto strany oddělit od politických stran na kraji politického spektra. Znakem AERPs, jenž může vzbuzovat otázky, je podmínka novosti strany. Hanley a Sikk podle svých slov se tímto kritériem vyhýbají aliancím a splynutím stran mezi establishmentovými stranami a stranami, které vznikly odtržením od těchto politických stran. Na druhou stranu jimi použitá přísná definice novosti strany může být svazující, protože nejen nová politická strana či politický nováček, ale také bývalý důležitý politik, či politická strana existující delší dobu může být aktérem, který používá APE rétoriku či se dokonce může jednat o APE stranu. Pro příklad uveďme rakouskou FPÖ, kterou mezi APE zařazuje Amir Abedi, z jehož práce Sean Hanley a Allan Sikk při sestavování kritérií AERPs vycházejí.⁷²

Definovat APE stranu není jednoduché. Hlavní znak těchto politických stran, kterým je důraz na rozdělení nespokojených lidí proti politickému nefunkčnímu a špatnému establishmentu a akcent na tuto nespokojenost, nalezneme, co by definiční kritérium některých typů populismu a populistických stran.⁷³ Nespokojenost lidí s dosavadním vedením státu, co by důležitou proměnou, můžeme konkrétně nalézt např. u již zmiňovaného Taggartova konceptu nových populistických stran.⁷⁴ Právě s populistickými stranami a populismem dochází k nejvýraznějšímu překryvu. Andreas Schedler, jenž odmítá termín populismus jako nekonkrétní⁷⁵, tak uznává, že APE aktéři mohou používat populistickou rétoriku, ale ve specifické formě proti politikům.⁷⁶

Další překrytí je pak v konstrukci komunity, které jak APE aktéři, tak populistické strany slouží.⁷⁷ APE strany využívají nástrojů populismu, jako je konstrukce skupiny,

⁷¹ HANLEY, Sean a ALLAN SIKK. *Economy, corruption or floating voters? Explaining the breakthroughs of anti-establishment reform parties in Eastern Europe*, s. 3.

⁷² ABEDI, Amir. *Anti-Political Establishment Parties: A comparative analysis*, s. 15.

⁷³ FIESCHI, Catherine a PAUL HEYWOOD. Trust, cynicism and populist anti-politics. *Journal of Political Ideologies*, s. 301.

⁷⁴ TAGGART, Paul. New populist parties in Western Europe. *West European Politics*, s. 42-43.

⁷⁵ Nejen Schedler, ale také Margaret Connovan ve svém článku *People, Politicians and Populism* zdůrazňuje obtíže s definicí populismu, kdy jako jediný společný bod uvádí odvolávání se na lid.

⁷⁶ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 292.

⁷⁷ TAGGART, Paul. *The Populist Turn in the Politics of the new Europe*, s. 6.

které zastupují a následné dělení mezi skupinami, které jsou v jejich rétorice stavěny proti sobě. Hlavní odlišnost mezi APE aktéry a populistickými aktéry tkví v úzkém a specifickém zaměření APE aktérů na strany politického establishmentu či na politiky samotné. Naopak to však platit nemusí, protože populistické strany mohou ve své široce zaměřené komunikaci zahrnovat vedle dalších skupin také politiky a fungování politických institucí.

Dalším z autorů, kteří se zabývají podobnými typy politických stran, je Grigore Pop-Eleches, jenž definuje nové/centristicko-populistické strany, jež jsou definicí velice podobné Schedlerovu konceptu APE strany, včetně nespokojenosti elektorátu s dosavadními výsledky politických stran, přičemž nereprezentují radikální ideologie a celkově se od ideologií distancují. Tento fakt jim následně umožňuje pružnější komunikaci v porovnání s politickými stranami, které se ideologicky profilují a na tuto profilaci musí brát ohled. Autor vzestup nových/centristicko-populistických stran dává do souvislosti s nespokojeností vůči mainstreamovým stranám. Podobný fenomén tak Grigore Pop-Eleches zařazuje pod populistické strany.⁷⁸ Nelze vynechat také Sikkův koncept novosti, jenž se v některých ohledech překrývá s koncepty APE stran. Politické strany, které spadají do uvedeného konceptu, se vyznačují ideologickou nevyhraněností a také snahami o očištění fungování politiky.

Konkrétněji se může jednat například o boj proti korupci. Takové politické strany však nadále zůstávají systémovými stranami.⁷⁹ V tomto případě se také můžeme setkat se snahou získat s politickým establishmentem nespokojené voliče. Koncept novosti se tedy s definicemi APE stran v jistých ohledech překrývá.

Druhý důležitý znak APE stran, šance na změnu k lepšímu a nabídnutí nápravy můžeme taktéž nalézt u jiných stran, bez ohledu na to, zda je můžeme zařadit mezi strany politického establishmentu, nebo nikoliv. Podobně je to s nejasným zařazením ve vztahu k různým sociálním skupinám, tento prvek můžeme pro změnu nalézt například u strany typu firmy.⁸⁰ Další typické prvky APE stran jako například charismatický lídr, vznik mimo stranický systém či odmítání pravo-levého štěpení politiky pak rovněž můžeme nalézt i u dalších politických stran, což do jisté míry

⁷⁸ POP-ELECHES, Grigore. Throwing Out the Bums: Protest Voting and Unorthodox Parties after Communism, s. 231-232.

⁷⁹ SIKK, Allan. Newness as a winning formula for new political parties. *Party Politics*, s. 467.

⁸⁰ HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI. The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy, s. 334.

komplikuje snahu o určení definice APE stran. Samotný koncept je postavený zejména na komunikaci politické strany a na jejím původu mimo stranický systém bez ohledu na skutečnost, zda ve svých řadách má bývalé významné politiky či nikoliv. Tyto skutečnosti však znamenají, že se APE strana může překrývat s jinými typy politických stran, které jsou definovány např. na základě vnitřního fungování, zastupovaných hodnot a na základě jejich vzniku. Výsledkem je, že APE strana může nabývat různých, a to i dosti vzdálených podob a používat širokou škálu nástrojů komunikace s voliči.

Navzdory výše uvedenému překrývání zejména s populistickými stranami by zařazení APE stran jako jejich subtypů ještě více znesnadnilo jejich uchopení. APE strany by se ocitly v širším celku např. se stranami na krajní levici a krajní pravici, ačkoliv se s nimi rozcházejí ve více definičních bodech při současném a jediném průniku, jenž leží v kritice politického establishmentu a politiků. Otázkou zůstává, zda je správným krokem naopak zařazování „užších“ konceptů politických stran. Příkladem může být anti-korupční strana Andrease Bågenholma. Jak název napovídá hlavním tématem těchto politických stran je boj proti korupci a obvinování ostatních stran a také politického establishmentu. Tyto politické strany se zabývají nejen korupcí, ale i dalšími tématy, ale korupce a boj proti ní v rétorice těchto stran převažuje.⁸¹ Autor do této kategorie zařazuje Věci veřejné, Unii svobody a překvapivě také TOP 09, což působí nesourodým dojmem.⁸² „Úzký“ koncept politické strany nemusí tedy nutně vést k zpřehlednění typů politických stran a může vést opět ke směšování i velmi odlišných politických stran na základě jednoho společného bodu programu, zvláště u takových obecných a častých témat, jako je boj proti korupci, které nikdo nezpochybňuje.

1.3. APE strany ve vládě

Vstup APE stran do vlády a s tím související budoucí vývoj těchto stran nezůstal stranou pozornosti. Toto téma je zvláště zajímavé, pokud tyto strany vstoupily do koaliční vlády se stranami politického establishmentu, proti kterým se ve své komunikaci vymezovaly. Tato situace nastala právě po volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013, kdy hnutí ANO vstoupilo do vlády se stranami, které lze považovat za politický establishment, přestože ve volební kampani se ANO proti těmto stranám opakovaně vymezovalo. V kontextu vstupu APE stran do nejen koaliční vlády

⁸¹ BÅGENHOLM, Andreas. The Electoral Fate and Policy Impact of “Anti-Corruption Parties” in Central and Eastern Europe. *Human Affairs*, s. 177.

⁸² Tamtéž, s. 184.

uvádí Andreas Schedler tři možnosti budoucího směřování APE stran: 1) strana se normalizuje a opustí své APE postoje. 2) Strana se pokusí zničit systém, ve kterém působí. 3) Strana se pokusí udržet své APE postoje a využít je ke konformaci s ostatními politickými aktéry. To, jak se APE strana promění či nikoliv a jakou strategii zvolí, závisí na celé řadě faktorů včetně ostatních politických stran a jejich postojů k APE aktérům.⁸³ Otázkou účasti APE stran ve vládě se také zabývá např. nizozemský politolog Joost van Spanje, který se věnuje tématu ceny vládnutí⁸⁴ s ohledem na tento typ politických stran.⁸⁵ Ten ve svém výzkumu došel k závěrům, že APE strany pravděpodobněji trpí vyššími náklady na vládnutí a poukazuje na to, že jednou z cest, jak se bránit APE aktérům z pozice ostatních politických stran, je jejich pozvání do koaliční vlády. Pokud odmítnou nabízenou možnost podílení se na vládě, tak tento krok může být interpretován jako odmítnutí zodpovědnosti, naopak pokud přijmou koaliční spolupráci, tak se vystavují vyššímu riziku ztráty voličů.⁸⁶ Na podobnou otázku jako van Joost odpovídá i Amir Abedi, ten jako možnost vypořádání se úspěšnými APE stranami doporučuje jejich zapojení a integraci, ale za podmínky, že zevnitř takových stran je patrná otevřenost a snaha o reformu. To se však vztahuje k možným antidemokratickým či antisystémovým tendencím.⁸⁷

⁸³ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 305.

⁸⁴ Ztráta voličů během účasti stran ve vládě.

⁸⁵ VAN SPANJE, Joost. Keeping the rascals in: Anti-political-establishment parties and their cost of governing in established democracies. *European Journal of Political Research*, s. 610.

⁸⁶ Tamtéž, s. 628.

⁸⁷ ABEDI, Amir. *Anti-Political Establishment Parties: A comparative analysis*, s. 141.

2. Inovovaná definice anti-political-establishment-party

Na základě kritického zhodnocení konceptů APE stran, kterým jsme se věnovali v přecházející kapitole, lze uvažovat o stanovení následující pracovní definice APE strany:

- 1) APE strany nejsou antisystémovými stranami.
- 2) Ve své rétorice vystupují proti politikům/stranám politického establishmentu, přičemž APE strany považují se za jejich vyzyvatele.
- 3) Zdůrazňují rozdíl mezi lidmi a politiky/ politickým establishmentem, mezi sebou samými a politiky/politickým establishmentem.

Uvedená pracovní definice je založena konceptech APE stran, které byly představeny a kriticky zhodnoceny v předcházející části této práce. Její jádro spočívá v rozdělení mezi APE aktéry a ostatní politickými aktéry. Oproti definici APE strany Amira Abediho tato pracovní definice vylučuje antisystémové strany zastávající hodnoty v rozporu s těmi, které jsou danému systému vlastní. Díky tomuto definičnímu bodu jsou APE strany umístěny blíže politickému středu a je možné se vyhnout směřování antisystémových stran s APE stranami. S ohledem na nejednoznačnost je z pracovní definice vyřazena otázka vzniku těchto politických stran. Logicky se nabízí, že se jedná zejména o nové politické strany. Podle Andrease Schedlera i Amira Amediho se nemusí nutně jednat o tzv. novou stranu, aby mohla být považována za APE stranu. To, zda je politická strana APE stranou, spíše určuje komunikace dané politické strany a míra autenticity členů vedení strany nežli její vznik. V definici je obsažen klíčový vztah mezi APE aktéry a politiky/politickým establishmentem a také vymezení těchto aktérů vůči politikům a politickému establishmentu. Pro další práci s touto inovovanou definicí APE strany je zapotřebí přistoupit k zpřesnění jednotlivých uvedených definičních bodů.

Prvním bodem je skutečnost, že APE strany nejsou antisystémovými stranami. V tomto případě se jedná o antisystémové strany, jež odpovídají přísné definici Giovanniho Sartoriho. Takové antisystémové strany „*setrvávají u systému víry, který nesdílí hodnoty politického řádu, v němž operuje.*“ Strany reprezentují cizí ideologii a politický řád je konfrontován s maximální ideologickou vzdáleností.⁸⁸ APE strany

⁸⁸ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*, s. 138.

naproti tomu uznávají demokratická pravidla hry. Díky tomuto definičnímu bodu lze oddělit antisystémové strany od APE stran. Případné vynechání tohoto definičního bodu by popřelo základní rozdíl mezi oběma typy stran. Ten je v tom, že APE strany jsou systémové, zatímco antisystémové strany, jak název napovídá, jsou proti systému, ve kterém působí. Podmínka, že APE strany nejsou stranami antisystémovými, však nevylučuje možnost, že se jimi v budoucnu stát nemohou. Andreas Schedler radikalizaci APE stran nevylučuje a sám ji zařazuje jako jeden z pěti možných vývojų směřování APE stran.⁸⁹ Přestože APE strany jsou něčím víc než klasickou opozicí, tak lze tyto politické strany jednoznačně, výše uvedenými podmínkami, oddělit od přísně definovaných antisystémových stran, byť mohou APE strany tendovat k dílčím změnám fungování politického systému.

Jedním ze základních rysů APE stran je jejich aktivní vystupování proti politikům a stranám utvářející politický establishment. APE strany považují tyto strany a politiky za příčinu špatné správy státu a podrobují je kritice nejen v otázkách jednotlivých politik, ale také z hlediska morálních kvalit, osobnostních rysů či profesní způsobilosti k řízení daných resortů či státu jako celku. Jednotlivé případy pak mohou být generalizovány a spojovány s politiky jako jednotným celkem. Tímto se APE aktérům otvírají široké možnosti negativních fenoménů, jež lze v kritice politiků/politického establishmentu použít, pro příklad uveďme klientelismus, korupci, profesní neznalost, neefektivní správa státu či vykreslení politiků, co by osob ovládaných vlivnými skupinami ze zákulisí. Protiklad vůči politikům a politickému establishmentu v rétorice APE stran tvoří občané, které jsou portrétovali jako oběti politické reprezentace, a také APE strany samotné, které chtějí změnit fungování systému a pasují se do role vyzyvatele zkažených, neschopných politických stran a politiků. Vytvářejí se zde tři aktéři, občané (snaha o homogenní celek), APE strany a politici/politický establishment, přičemž občané a APE strany mají společného nepřítele v politicích/politickém establishmentu. Tím vzniká možnost vytvoření spojení, minimálně v rovině politické komunikace APE stran, mezi občany a APE aktéry. Tato možnost jim následně umožňuje prezentovat se jako zástupci nespokojených občanů. APE postoj se promítají také do sebeidentifikace APE stran. Zde je typické aktivní vymezování proti ostatním politickým aktérům, zdůrazňování odlišnosti fungování strany jako celku a také

⁸⁹ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 306.

odmítání sebe samých jako politických stran či politiků, případně jako klasických politiků.

V upravené pracovní definici je použito jak termínu politický establishment, tak také politici. Důvodem pro použití obou výrazů je to, že APE strany mohou měnit komunikaci v závislosti na konkrétní situaci, v nichž se nachází a zaměřovat se více či méně na konkrétní politické strany. Klíčové je, že v politické komunikaci stran může docházet k vymezování vůči politické třídě, jak ji ve svém článku popisuje Andreas Schedler, tak k vymezování vůči politickému establishmentu, tak jak jej definuje Amir Abedi, přičemž může docházet k záměně a stírání rozdílů mezi oběma koncepty.

Andreas Schedler vyjmenovává několik prvků často spjatých s APE stranami jako například charismatický lídr, odmítání pravo-levého štěpení politiky a další.⁹⁰ Ačkoliv ve výše představené pracovní definici nejsou tyto proměnné vyjmenovány, protože nejsou podmiňující pro to, zda se jedná o APE strany a mohou nacházet i u jiných typů politických stran. Přesto by je nebylo dobré odmítnout jako nerelevantní. Dotváří totiž podobu APE stran a při zkoumání tohoto fenoménu by měly být brány v potaz, přestože výše uvedené prvky se mohou nacházet i u politických stran, které bychom mezi APE strany nezařadili. Vzhledem k povaze konceptu APE strany a proměnlivosti politické komunikace je nutné brát v potaz politickou a společenskou situaci v zemi či v oblasti, ve které zkoumaná politická strana působí a tyto proměnné nevynechat ve výzkumu.

⁹⁰ SCHEDLER, Andreas. Anti-Political-Establishment Parties. *Party Politics*, s. 306.

3. Data a metodologie

Metodologická část práce navazuje na předcházející teoretickou kapitolu, kde byly představeny koncepty APE stran od více autorů a kde byla také následně definována mírně odlišná pracovní definice APE strany. V této kapitole bude představeno zdůvodnění výběru dat, na kterých bude analyzováno, zda ANO můžeme klasifikovat jako APE stranu podle kritérií výše představené pracovní definice APE strany.

V rámci analýzy účtu předsedy ANO Andreje Babiše⁹¹ na sociální síti Twitter bylo v období od 1. června 2013 do 31. prosince 2017 analyzováno 1040 tweetů a retweetů. Odpovědi nebyly analyzovány a ani nejsou započteny do výše uvedeného počtu. Důvodem pro jejich vynechání je to, že z velké části nejsou relevantními a jejich zařazení by nežádoucím způsobem ovlivnilo výsledek provedené analýzy. Například se jedná o odpovědi na satirické účty⁹² nebo o odpovědi na témata nesouvisející s politikou. V rámci rozboru komunikace byl kladen důraz zejména na ty příspěvky, které souvisí s fenoménem APE postojů. Jednotlivé tweety a retweety byly rozděleny podle časových období a následně do jednotlivých skupin, přičemž skupiny byly vytvořeny s ohledem na téma této diplomové práce. Bylo vytvořeno celkem 11 skupin, do kterých byly jednotlivé tweety a retweety rozřazeny. Účelem tohoto rozdělení je oddělení příspěvků s APE postoji od ostatních, ale zároveň pokrýt i ty příspěvky, jež nelze vyhodnotit, jako obsahující APE postoje. Pokud bychom ignorovali příspěvky, které neobsahují APE postoje, tak by došlo k přílišnému zjednodušení a také nemožnosti získání širšího pohledu na komunikaci Andreje Babiše na sociální síti Twitter v určeném časovém období.

Pro účely analýzy byly vytvořeny následující skupiny s ohledem na vytyčený cíl práce:

- A. Podpora kandidáta/člena ANO; v této skupině jsou zařazeny ty příspěvky podporující člena ANO, případně kandidáta ve volbách. Jedná se například o podporu Adrianu Krnáčové před komunálními volbami v roce 2017.⁹³
- B. Příspěvky, ve kterých se Andrej Babiš vymezuje proti konkrétním politickým stranám, nikoliv proti politikům jako takovým či proti politickému establishmentu. Jedná se především o spory mezi vládními stranami a jejich

⁹¹ BABIŠ Andrej. In: Twitter [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://twitter.com/AndrejBabis>.

⁹² Např. se jedná o odpovědi postavě ze satirického pořadu Kancelář Blaník.

⁹³ BABIŠ, Andrej. [„Podporuju Adrianu Krnáčovou...“]. In: *Twitter* [online]. 10. 10. 2013, 9:30. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/520476517672177664>.

politiky, ale také o spory s opozicí. Jedním z takových tweetu je kritika ODS ohledně daně z převodu nemovitosti.⁹⁴

- C. Do této skupiny příspěvků jsou zařazeny tweety a retweety, kde se nacházejí APE postoje. Tato skupina obsahuje příspěvky, které vychází z výše představených definičních bodů APE strany. V této kategorii nalézáme kritiku politického establishmentu/politiků, vymezování se aktéra proti stranám politického establishmentu/politikům. Spadají sem také příspěvky, ve kterých je patrné dělení mezi občany a stranami a politiky z řad politického establishmentu a ty, ve kterých se aktér, v tomto případě Andrej Babiš/ANO, prezentuje jako vyzyvatel politického establishmentu/politiků. Dobrým příkladem může být tweet kritizující ODS v souvislosti s dnes již bývalým policistou Robertem Šlachtou.⁹⁵
- D. Další skupinu tvoří příspěvky, ve kterých předseda hnutí ANO prezentuje úspěchy vlády, resp. úspěchy hnutí ANO. Přestože, příspěvky zařazené do této skupiny s fenoménem APE stran ne zcela souvisí, tak v kontextu vstupu nové APE strany vyzývající strany politického establishmentu, se jedná o skutečnost, jenž ukazuje na způsobilost takové politické strany k podílení se na vládě a na schopnost plnit cíle strany.
- E. S předchozí vymezenou skupinou souvisí ta, která by se dala označit předvolebním heslem použitým v kampani ANO před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2013 – „*Nejsme jako politici. Makáme/Ano musíme to tu opravit.*“⁹⁶ Jedná se tedy zejména o informování ohledně pracovních aktivit předsedy ANO Andreje Babiše a jeho stranických kolegů. V menší míře, zejména před volbami 2013, pak o sdělení, slibující nápravu či zlepšení dílčích oblastí. Do této skupiny nejsou zařazeny ty příspěvky, kde jsou patrné APE postoje. Příkladem tweetů zařazených do této skupiny je ten o jednání Andreje Babiše s Hideaki Omiya.⁹⁷

⁹⁴ BABIŠ, Andrej. [„ODS navrhuje zrušit daň...“]. In: *Twitter* [online]. 11. 03. 2013, 9:07. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/575568673865396224>.

⁹⁵ BABIŠ, Andrej. [„Pavel Blažek z ODS...“]. In: *Twitter* [online]. 1. 07. 2013, 13:53. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/748847111412875264>.

⁹⁶ ŠÍMA, Pavel, Marcela KRÁLIKOVÁ a kolektiv. *Volební kampaně 2013: Strategie, osobnosti, rozpočty. Devět největších kampaní pod drobnohledem. Český politický marketing, jak jste ho ještě nepoznali*, s. 153.

⁹⁷ BABIŠ, Andrej. [„Mitsubishi Heavy Industries v ČR nepodniká...“]. In: *Twitter* [online]. 15. 06. 2015, 17:42. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/610472405727866880>.

F. V poslední skupině příspěvků jsou zařazeny tweety a retweety, ve kterých je ANO či Andrej Babiš portrétován jako oběť. Jedním z příkladů takových příspěvků je ten, jenž se týká šikany Andreje Babiše ze strany Poslanecké sněmovny. V této skupině se jedná také o příspěvky vyjadřující APE postoje.⁹⁸

Krom výše uvedených skupin příspěvků existují ještě tři další skupiny a jedna skupina „ostatní“. Do první (G) z nich jsou zařazeny ty, jež se týkají rodiny. Jedná se o fotky z dovolených, Vánoc a jiných událostí, kde byla přítomna rodina Andreje Babiše. Do druhé skupiny (H) jsou zahrnuty tweety informující o pomoci ze stran nadace Agrofertu/ANO či ze strany samotného Andreje Babiše. Jedná se např. o podporu postižených, pomoc dětem, pomoc spolkům atd. V předposlední skupině příspěvků (I) jsou zařazeny tweety obsahující setkání s veřejností či s podporovateli hnutí ANO. Poslední skupina („ostatní“) obsahuje příspěvky, které nebyly zařazeny do žádné z předcházejících. Jedná o různé fotografie, sdělení, či sebeprezentace hnutí a jejich politik, ale podobně jako ve všech ostatních případech, vždy za splnění podmínky, že se nejedná o vyjádření APE postojů. Navzdory tomu, že se jedná, co do počtu o největší kategorii, tak vzhledem k povaze práce a rozmanitosti příspěvků, je lze zařadit do jedné skupiny. Existuje pro to několik důvodů. Pokud bychom uvažovali o dalším rozčlenění této skupiny „ostatní“, tak by ještě vzrostl již tak vysoký počet kategorií příspěvků, což by nebylo pozitivní pro tuto práci a vedlo by to k celkovému znepřehlednění. Zároveň by další členění těchto příspěvků nepřispělo k dosažení stanoveného cíle v této diplomové práci.

V teoretické části práce a v pracovní definici APE strany se držím používání obou termínů a to jak politický establishment, tak politici, z důvodu měnavosti a stíráním rozdílu mezi oběma termíny. To se odrazilo i v provedené analýze účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter, kde jsem obé zařadil do jedné společné kategorie příspěvků (C). Existence skupiny B zabraňuje, aby došlo k záměně či zařazení příspěvků obsahující APE postoje (skupina C) s příspěvky, ve kterých dochází k vymezování a kritice konkrétních politických aktérů a kde nejsou přítomny APE postoje. Skupina C odráží pracovní definici APE strany. Skupina F s příspěvky, ve kterých se aktér popisuje jako oběť ze strany politiků/politického establishmentu, také s problematikou APE stran souvisí a představuje jednu ze symbolických strategií APE stran, které uvádí Andreas

⁹⁸ BABIŠ, Andrej. [„Ke skandálnímu usnesení...“]. In: *Twitter* [online]. 28. 04. 2017, 14:31. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/857935332041519104>.

Schedler ve svém článku, který byl zhodnocen v teoretické části práce. APE postojů tedy obsahují dvě skupiny, kterými jsou C a F. Výše uvedené roztržení tweetů a retweetů umožňuje nejen oddělit příspěvky s APE rétorikou od ostatních, blíže je rozdělit, ale také díky dalším kategoriím lze lépe analyzovat komunikaci na twitterovém účtu Andreje Babiše.

4. ANO

4.1. Před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a rok 2013

Prvním okamžikem, ke kterému můžeme datovat zrod politického hnutí ANO, je účast tehdy ještě jen miliardáře a majitele holdingu Agrofert Andreje Babiše ve večerním pořadu Jana Krause na konci září 2011. Tehdejší vystoupení Andreje Babiše do jisté míry předznamenalo budoucí komunikaci tehdy ještě neexistujícího hnutí ANO.⁹⁹ Viditelně uvolněný miliardář v dobré náladě, přestože tvrdil, že se bojí, v pořadu kritizoval tehdejší společenské poměry, od Věcí veřejných, přes kmotry, solární barony až po nekompetentnost a korupci nevyjímaje. Nejzajímavějším momentem vystoupení bylo představení „*Občanského fóra proti korupci, nekompetentnosti a za vymahatelnost práva*“, jakési platformy, jež měla usnadnit artikulaci názorů občanů. Tehdy se Andrej Babiš pasoval do role „pouhého“ organizátora a podporovatele tohoto fóra, přičemž sám od sebe odmítal možnost vstoupit do politiky, na druhou stranu přiznal, že se drží doporučení poradců přes veřejné vystupování. To poukazuje na přítomnou profesionalitu a vážnost v představeném záměru, byť zpětně je toto období vzniku ANO prezentováno jako období, kdy se začínalo „na koleni“ a s pár nejbližšími.¹⁰⁰ Zajímavým se jeví to, že v rámci tohoto vystoupení není patrný APE postoj, naopak se vymezuje jen proti určitým skupinám osob, nikoliv proti politikům jako takovým či proti stranám politického establishmentu.¹⁰¹ O měsíc později Andrej Babiš zaregistroval ochranné známky na ANO 2011 a Akce nespokojených občanů, přestože i v této době Andrej Babiš tvrdil, že se nechystá vstoupit do politiky a nezakládá politickou stranu, tak registrace těchto názvů, stejně jako hledání podpory, ukazovala na opačný záměr.¹⁰² Podzim 2011 byl pro Andreje Babiše činným obdobím. V listopadu téhož roku proběhl v médiích inzerát s názvem „*Výzva ANO 2011*“. Krom různých cílů, bilance tehdejšího

⁹⁹ Registrace hnutí ANO se datuje k 11. 5. 2012. Rejstřík politických stran a politických hnutí. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickych-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=368.

¹⁰⁰ ANO. *Ted' nebo nikdy: Program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017.*, s. 1.

¹⁰¹ 2. Andrej Babiš - Show Jana Krause 23. 9. 2011. In: Youtube [online]. 22. 9. 2011 [cit. 2019-03-11]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=Z135Q0G9K58>.

¹⁰² VÁLKOVÁ Hana a Lukáš WERNER. Babiš si zaregistroval názvy pro stranu. Popírá, že míří do politiky. *Idnes.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/babis-si-zaregistroval-nazvy-pro-stranu-popira-ze-miri-do-politiky.A111020_170201_domaci_wlk.

stavu společnosti a státu, kritiky korupce a zájmových skupin, výzva obsahuje dvě klíčové informace související s tématem APE stran. V této výzvě již můžeme sledovat postoj proti politickému establishmentu/politikům, píše se zde o politickém marasmu a o politicích, kteří neberou demonstrace vážně. Druhá podstatná informace se pak týká možnosti transformace hnutí v politickou stranu a účasti v nejbližších volbách do parlamentu v roce 2014.¹⁰³ Z hlediska APE stran je tento předchůdce budoucí politické strany důležitý. Přestože je patrné, že celá myšlenka Akce nespokojených občanů, stejně jako samotná Výzva nepochází zdola od občanů, ale od Andreje Babiše, tak je zde nepřehlédnutelná snaha o vytvoření dojmů, že se jedná naopak o široké hnutí občanů vznikající od spodu, přičemž Andrej Babiš je jen jedním z nich. Tomuto kýženému obrazu dopomáhala také podpora známých tváří jako například Michala Viewegha, Františka Janoucha a dalších.¹⁰⁴ Tato budovaná identita hnutí se odráží v pozdější komunikaci ANO a Andreje Babiše a je patrná dodnes a jistým způsobem zajistila autentičnost postojů tohoto hnutí proti politikům a politickému establishmentu a zvýraznila budoucí vznik strany ANO mimo tehdejší stranický systém.

Kombinace kritiky politiků a poměrů v zemi, víra v možnost pozitivní budoucnosti a vznik mimo tehdejší politické instituce se zdůrazněním, že se jedná o hnutí občanů, je takřka ideální kombinací pro budoucí vznik APE strany.

Až do léta 2012 panovala nejasnost ohledně toho, kdo se stane předsedou hnutí. Po nenalezení jiného vhodného kandidáta nakonec kandidoval sám Andrej Babiš a následně byl zvolen předsedou. Svoji kandidaturu v roce 2012 okomentoval s tím, že není třeba hledat cvičenou loutku, jakou je pan John pro pana Bártu.¹⁰⁵ Byl to logický krok. Majitel loga a názvu hnutí a jeho zakladatel si tímto krokem pojistil své výsadní postavení a ještě se svým zvolením vyhnul možnému srovnávání s Věci veřejnými. Předseda hnutí Andrej Babiš nakonec nečekal ani na zaplněné Václavské náměstí a ani na parlamentní volby v roce 2014, jak se psalo ve Výzvě, a hnutí ANO vyslalo kandidáty již do senátních voleb 2012. Tehdy nezískalo ANO ani jediný mandát a žádný

¹⁰³ Akce nespokojených občanů. *VÝZVA ANO 2011*. 2011 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyzva-ano.pdf>.

¹⁰⁴ ČTK. Podnikatel Babiš chce dostat své hnutí ANO 2011 do Poslanecké sněmovny. *Hospodářské Noviny* [online]. 2011 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-53569270-podnikatel-babis-chce-dostat-sve-hnuti-ano-2011-do-poslanecke-snemovny>.

¹⁰⁵ VÁLKOVÁ, Hana. ANO 2011 zbrojí na volby. Babiš nenašel lídra, předsedou bude sám. *Idnes.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/babis-predseda-ano-2011.A120731_161934_domaci_hv.

z jeho kandidátů nepostoupil do druhého kola volby.¹⁰⁶ Tehdy od zárodku politické strany ANO neuplynul rok, přesto se zejména s ohledem na porážku v prvním kole jedná o volebních neúspěch. V říjnu téhož roku v rozhovoru Andrej Babiš připustil, že následující sněmovní volby budou o lídrovi a programu a také to, že je připraven se stát hlavní tváří a kandidátem hnutí.¹⁰⁷ Během jednoho roku se stala z platformy prezentované doslova na kusu papíru politická strana ucházející se o mandáty v Parlamentu ČR. V následujícím období došlo v ANO k utužení pozice Andreje Babiše. Po peripetiích s volbou předsednictví strany na sjezdu v březnu 2013, kdy došlo ke zvolení Babišem nefavorizovaných kandidátů, a po nevydařeném pokusu o posílení krajských organizací došlo k rezignaci místopředsedů hnutí a k ukončení působení některých lokálních organizací. Nástupci už byli patřičně loajálnější.¹⁰⁸ V rámci ANO můžeme pozorovat během ani ne dvou let přechod od prezentované platformy pro občany, ve které měl být Andrej Babiš jen organizátorem, po politickou stranu, kde Andrej Babiš ve všech ohledech jednoznačně dominuje.

Komunikace ANO cílila na nespokojené občany ještě v době, kdy nic nenasvědčovalo tomu, do jakých problémů se tehdejší kabinet dostane. Přesto už od sněmovních voleb 2010 byl prostor pro postoje a strany vymezující se proti politikům a stranám politického establishmentu. Významným okamžikem se stal zásah policie v Praze a na Úřadu vlády, kdy bylo obviněno osoby z Vojenského zpravodajství, bývalí poslanci ODS a také Jana Nagyová ředitelka kabinetu Petra Nečase a partnerka předsedy vlády. V souvislosti s touto událostí zazněly ze strany Policie ČR informace o stamiliónech korun a o zabavených desítkách kilogramů zlata, což mělo negativní dopad na postoj společnosti k politikům a také už tak ke krizemi zkoušenému kabinetu Petra Nečase.¹⁰⁹ Tyto události byly v souladu s rétorikou ANO a kampaň by bez těchto událostí nikdy nezafungovala.¹¹⁰ Později došlo k rezignaci Petra Nečase a následně k marné snaze o dosazení kabinetu Miloše Zemana s Jiřím Rusnokem jakožto předsedou vlády.

¹⁰⁶ Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. *Volby.cz* [online]. ©2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se1?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

¹⁰⁷ HYMPL, Josef. Babiš vyhodil 20 milionů, příště chce kandidovat sám. *Týden.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/volby-2012/senatni-volby/babis-vyhodil-20-milionu-priste-chce-kandidovat-sam_248966.html.

¹⁰⁸ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany.*, s. 101-102.

¹⁰⁹ SRNOVÁ, Veronika. Policejní zásahy spojuje osoba Nagyové, počet obviněných poroste. *Česká televize* [online]. 2013 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1092257-policejni-zasahy-spojuje-osoba-nagyove-pocet-obvinenych-poroste>.

¹¹⁰ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany.*, s. 103.

Tyto události provázely politické rozpře, což v ruku v ruce s klesající důvěrou v politiky, opět jen posilovalo hnutí ANO používající APE rétoriku. Červen 2013 však nebyl úplně jednoduchý ani pro Andreje Babiše. Ten v červnu 2013 na Twitteru oznámil, že ani něco koupí.¹¹¹ Jednalo o akvizici mediální skupiny MAFRA, což vyvolalo reakce ze stran politiků a také otázky ohledně možného ovlivnění novinářské práce.¹¹² V srpnu se Poslanecká sněmovna usnesla na svém rozpuštění, což znamenalo předčasné volby.

Předčasné volby znamenaly zkrácený čas, ve kterém politické strany mohly voliče oslovit a připravit předvolební kampaň. ANO tehdy počítalo s menší kampaní, která by učinila ANO známějším ve společnosti, což bylo zužitkováno v nastávající předvolební kampani.¹¹³ Kampaň ANO se nesla v duchu pozitivní změny, vlády odborníků a postojů proti politikům a politickému establishmentu. V kampani můžeme najít hesla jako např. „*Ano, musíme to tu opravit*“, „*Nejsme jako politici, makáme.*“, „*Aby tu chtěly žít i naše děti*“¹¹⁴, či „*Ať už nám nevládnou balíci.*“¹¹⁵ Podobná hesla a témata pak můžeme zaznamenat také ve videích uveřejněných před volbami 2013.¹¹⁶ Z volební kampaně je patrné, že ANO nekladlo důraz pouze na postoje proti politikům a politickým stranám, ale také na změnu s pozitivním příslibem do budoucna, to však rozhodně není v rozporu s konceptem APE strany. Pouhá negativní kampaň v dnešní době již neobstojí a politické strany musí nabídnout zajímavý program a tváře samy o sobě a to ANO splnilo.

Aktivita na twitterovém účtu Andreje Babiše byla během roku 2013, a to i v rámci předvolební periody, nižší ve srovnání s roky 2015 a 2016. V období od června do konce sněmovních voleb, tj. do uzavření volebních místností 26. 10. 2013, bylo zveřejněno celkem 91 příspěvků. Významným se jeví, že největší podíl příspěvků v tomto období po skupině „ostatní“ spadá do skupiny C (16 %), ve které jsou zahrnuty

¹¹¹ BABIŠ, Andrej. [„Zítra asi něco...“]. In: *Twitter* [online]. 24. 06. 2013, 17:36. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/349189222000910336>.

¹¹² SOUDNÝ Vojtěch. Babišova akvizice Mafry znervóznila politiky. Bojí se berlusconizace Česka před volbami. *Ihned* [online]. 2013 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-60150260-babisova-akvizice-mafry-znervoznila-politiky-boji-se-berlusconizace-ceska-pred-volbami>.

¹¹³ ŠÍMA, Pavel, Marcela KRÁLKOVÁ a kolektiv. *Volební kampaně 2013: Strategie, osobnosti, rozpočty. Devět největších kampaní pod drobnohledem. Český politický marketing, jak jste ho ještě nepoznali*, s. 25.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 153.

¹¹⁵ Babiš nasadil do kampaně balíky slámy. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/315951-babis-nasadil-do-kampane-baliky-slamy.html>.

¹¹⁶ Např.: Jak změnit politiku starých stran? In: Youtube [online]. 10. 10. 2013 [cit. 2019-03-18]. Dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=k_GcIyueI1Y.

APE postoje. Na dalším místě, co do počtu příspěvků, následuje skupina B (13 %). Téměř třetina příspěvků ve vymezeném období se týká vymezení se proti konkrétním politikům a politickým stranám a proti politickému establishmentu/politikům. Zajímavé v porovnání s předvolebními hesly a kampaní mimo Twitter je to, že zde téměř chybí příspěvky slibující změnu a nápravu fungování státu. Krom dvou neurčitých tweetů se jedná pouze o jeden, jenž obsahuje video z Youtube kanálu ANO, které nese název „ANO, musíme to tu opravit“.¹¹⁷ Ve zbývajících částech roku po volbách se objevuje pouze několik příspěvků, což nejspíše znamená, že v tehdejší době ještě nebyl konsensus ohledně permanentní kampaně na sociálních sítích, protože nejen na Twitteru, ale ani na Facebooku není příliš příspěvků. Druhou možností, která se nabízí, je, že se jednalo o marketingový krok ze strany týmu hnutí ANO, které spravuje sociální síť. Celkově za období od června 2013 do konce stejného roku byly tweety a retweety nejčastěji (vyjma kategorie „ostatní“) začleněny do skupiny C (16,4 %), následuje skupina B (13,5 %) a poslední skupinou, stojící za zmínkou, je ta, jež obsahuje příspěvky týkající se rodiny Andreje Babiše (5,8 %). Z pohledu problematiky APE stran je důležité, že se ve výše uvedeném období na profilu Andreje Babiše objevují příspěvky zaměřené proti politikům/politickému establishmentu a tehdejší správě státu, přičemž se jedná o druhý nejpočetnější typ příspěvků. Následující, co do počtu, skupina příspěvků pak obsahuje kritiku a vymezování se proti konkrétním politikům/politickým stranám. Dochází zde k jasnému postoji a vytvoření pozice proti zavedeným stranám a politikům a zároveň k vytváření své vlastní identity vně těchto termínů a politických kruhů. Andrej Babiš, resp. ANO se zde profiluje jako APE aktér.

V kontextu dělení příspěvku mezi výše uvedenými skupinami existují jisté obtíže. Bylo by možné vznést námitku, že konkrétní strany/politici jsou součástí politického establishmentu a zda je tedy rozdělení na kategorie C a B na místě. Taková poznámka je jistě validní, ale skupiny C, B se liší celkovým vyzněním příspěvků, které jsou ve skupině B konkrétnější a také tím, že neobsahují typický postoj proti politickému establishmentu/politikům. Druhým bodem je to, že pokud bychom přistoupili na podobnou argumentaci, tak by pak jakékoliv vystoupení proti téměř jakékoliv politické straně mohlo být považováno za vyjádření APE postojů.

¹¹⁷ BABIŠ, Andrej. [„Tenhle spot s...“]. In: *Twitter* [online]. 15. 09. 2013, 20:52. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/379316689797525505>.

4.2. Členem vládní koalice

Po překvapujícím výsledku sněmovních voleb, ještě předseda ANO Andrej Babiš odmítal účast ve vládě a odkazoval na předcházející vyjádření, podle kterých mělo být ANO spíše v opozici.¹¹⁸ Tento názorový postoj může mít více důvodů, buď se očekával nižší volební výsledek a v takovém případě by bylo nejspíše výhodnější setrvat v opozici, případně se už tehdy jednalo jeden z pečlivě plánovaných kroků v rámci politické komunikace ANO. O několik dní později již proběhla první schůzka o budoucí možné vládní koalici.¹¹⁹ V prosinci došlo k představení koaliční smlouvy. Na konci ledna 2014 pak prezident Miloš Zeman jmenoval vládu Bohuslava Sobotky. Jmenování vlády okomentoval Andrej Babiš na Twitterovém účtu slovy, že je nadále občanem, který se nevydržel dívat, kam země směřuje.¹²⁰ Tento příspěvek ukazuje na obvyklou sebeidentifikaci APE aktéru po získání mandátů, kdy se nadále snaží odlišit od politiků/politického establishmentu. APE strana, jež se prvně dostala do Poslanecké sněmovny, získala významné ministerské posty¹²¹ a stala se koaličním partnerem politických stran, které lze s určitostí označit za strany politického establishmentu.

4.2.1. 2014

Rok 2014 byl ve znamení volebních úspěchů hnutí ANO. V květnu se podařilo hnutí získat nejvíce hlasů ve volbách do Evropského parlamentu¹²² a v říjnu téhož roku téhož roku ANO uspělo v komunálních volbách a jeho kandidáti získali čtyři mandáty v Senátu, které byly zároveň prvními v horní komoře pro tuto politickou stranu. Na druhou stranu senátní volby vyhrála ČSSD s deseti mandáty a dokonce i KDU-ČSL

¹¹⁸ DOLEJŠÍ, Václav. Nevíme, s kým se bavit, ČSSD připomíná Věci veřejné, říká Babiš. *Idnes.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-babisem-o-mozne-vlade-s-ano.A131029_1993183_domaci_vez.

¹¹⁹ DANDA Oldřich, Jan RÖVENSKÝ. Babiš: Vládu jen se Sobotkou. Na spolupráci s Haškem nemám žaludek. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/317891-babis-vladu-jen-se-sobotkou-na-spolupraci-s-haskem-nemam-zaludek.html>.

¹²⁰ BABIŠ, Andrej. [„Dnes jsem se...“]. In: *Twitter* [online]. 29. 01. 2014, 21:37. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/428628088218320896>.

¹²¹ Celkem šest, včetně ministerstva financí, spravedlnosti a obrany.

¹²² Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23.05. – 24.05.2014. *Volby.cz* [online]. © 2014 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>.

o jeden získaný mandát předčila ANO.¹²³ Čtyři křesla pro ANO však byly důležité z toho důvodu, že se tím ANO podařilo etablovat na všech úrovních politiky.

V prvním roku fungování koaliční vlády v porovnání s následujícími léty ještě nebylo tolik rozepří mezi vládními stranami a také nebyly zdaleka tak vyostřené jako v roce 2017. Nicméně již v roce 2014 můžeme sledovat první vládní neshody, např. Andrej Babiš opakovaně útočil na tehdejšího ministra zdravotnictví za ČSSD Svatopluka Němečka, kterého poslal na protialkoholickou léčbu a označil ho za šnajdroida¹²⁴.¹²⁵ Nejednalo se o ojedinělé vyjádření a krom více příspěvků na sociální síti se do Svatopluka Němečka opřel Andrej Babiš také na svém blogu¹²⁶. Napětí mezi Andrejem Babišem a ČSSD v této události pominulo a ministr zdravotnictví vydržel na ministerském postu až do listopadu 2016, kdy byl odvolán po krajských volbách, které nedopadly podle očekávání ČSSD. Během roku se vyřešilo jedno z témat související s předsedou ANO, kterým byla otázka chybějícího lustračního osvědčení Andreje Babiše. Téma jeho vedení ve svazcích StB rezonovalo v části společnosti již před volbami do Poslanecké sněmovny a v průběhu roku 2014 schválily obě komory Parlamentu to, že členové vlády nemají povinnost lustrační osvědčení předkládat.¹²⁷

Na účtu Andreje Babiše došlo k podstatným změnám v rozložení příspěvků v definovaných skupinách, přičemž můžeme během roku 2014 pozorovat nově vzniklý trend. Jedná se o růst příspěvků, které informují veřejnost o aktivitách Andreje Babiše a také o aktivitách hnutí ANO. Po skupině ostatní byly nejpočetnějšími skupinami příspěvků za rok 2014 skupina E, ve kterých jsou zastoupeny právě příspěvky o aktivitách Andreje Babiše (15 %) a I (15 %). Skupina C, jež obsahuje APE příspěvky je až čtvrtou nejméně zastoupenou skupinou, přičemž její zastoupení činí 4,7 %, tj. stejně jako skupina H s příspěvky o poskytování pomoci ze strany ANO/Agrofertu

¹²³ Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 10. 10. – 11. 10. 2014. *Volby.cz* [online]. © 2018 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/senat/se1111?xjazyk=CZ&xdatum=20141010&xv=9&xt=1>.

¹²⁴ Podle Marka Šnajdra, bývalý poslanec ODS a člena správní rady VZP a dozorčí rady Čepro. Byl zatčen a spojován s kauzou s tzv. „trafik“.

¹²⁵ BABIŠ, Andrej. [„Šnajdroid Němeček...]. In: *Twitter* [online]. 7. 11. 2014, 11:28. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/530667978887815168>.

¹²⁶ Andrej Babiš od roku 2012 až do července 2017 publikoval články na svém blogu, kde se vyjadřoval k různým politickým tématům. Je příznačné, že tento blog je pojmenován na fotografii v záhlaví jako „Deník nepolitika“.

¹²⁷ JANSOVÁ, Lenka. Ministři budou moci vést resorty i bez lustračního osvědčení. Schválil to Senát. In: *iRozhlas* [online]. 2014 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ministri-budou-moci-vest-resorty-i-bez-lustracniho-osvedceni-schvalil-to-senat_201410231839_kwinklerova.

nebo samotného Andreje Babiše. Ve srovnání s předcházejícím obdobím se jedná o značný propad a zjevný útlum ve využívání APE rétoriky. Jako vysvětlení se nabízí, že nadále tyto APE postoje nebyly žádoucí s ohledem na účast ve vládní koalici právě se stranami politického establishmentu. Setrvání u APE postojů by mohlo ukázat na paradoxní situaci, kdy APE aktér spolupracuje se stranami politického establishmentu, což by mohlo ohrozit budoucí volební výsledky APE aktéra, jak uvádí Van Spanje.¹²⁸ Důležitou skutečností je, že nadále dochází ke kritice a vymezování se proti konkrétním politikům a politickým stranám, takových příspěvků (skupina B) bylo 13,2 %. Skupina (D) s příspěvky informující o úspěších vlády, resp. hnutí ANO není v tomto časovém období příliš zastoupena. V roce 2014 můžeme již pozorovat, jak komunikace na účtu Andreje Babiše navazuje na předvolební kampaň a odpovídá tomu, co bylo v ní slibováno a tomu, jak se hnutí ANO před volbami prezentovalo, tj. jako pracovití lidé, kteří jdou za výsledky.

Překvapivým faktem je, že navzdory trojím volbám do Senátu, Evropského parlamentu a do zastupitelstev obcí nalezneme za celý rok pouhé dva příspěvky, ve kterých je vyjádřena podpora kandidátům hnutí ANO¹²⁹. Samotné téma zmíněných voleb pak není na profilu příliš zastoupeno, chybí zde jakákoli výzva k voličům či konkrétnější žádost o podporu hnutí ANO či sdílení předvolební kampaně, se kterou se alespoň setkáme v následujících letech. Krom zmíněné podpory pro Elišku Kaplický a Adrianu Krnáčovou se jedná jen o několik příspěvků vztahující se k volbám až v den konání voleb či až po uzavření volebních místností. Druhým překvapivým faktem vycházejícím z analýzy komunikace je neexistence vyjádření k tématu vedení Andreje Babiše v seznamech StB a k posléze přijaté změně v předkládání lustračního osvědčení. Přestože během roku soud došel k závěru, že byl veden ve spisech StB neoprávněně a následně odpadla nutnost lustračního osvědčení, tak v roce 2014 na Twitteru nenajdeme k těmto událostem příspěvky, i když se jednalo o otázky dotýkající se přímo osoby Andreje Babiše a které v té době skončily pro předsedu hnutí ANO pozitivně.¹³⁰

¹²⁸ VAN SPANJE, Joost. Keeping the rascals in: Anti-political-establishment parties and their cost of governing in established democracies. *European Journal of Political Research*, s. 613.

¹²⁹ Jedná se o dva tweety, které podporují kandidátky Elišku Kaplický a Adrianu Krnáčovou do zastupitelstva Prahy.

¹³⁰ Babiš byl v seznamu StB neoprávněně, rozhodl soud. *Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/babis-nebyl-agentem-stb-rozhodl-slovensky-soud/r~9a08e8dafd1111e3a0860025900fea04/>.

4.2.2. 2015

V následujícím roku 2015 se jako v jediném za koaliční vlády Bohuslava Sobotky nekonaly v České republice volby. Tehdejší situace ve vládní koalici nebyla ještě vypjatá jako v následujících letech, ale jednotlivé spory se v koalici během roku objevily. Za příklad lze jmenovat situaci, když poslanec za ČSSD Ladislav Šincl obvinil Andreje Babiše, že ho zastrašoval a předseda ANO mu měl pohrozit složkou s materiály vedenou na jeho osobu. Toto nařčení Andrej Babiš kategoricky odmítl.¹³¹ Tato rozepře se nikterak výrazněji neprojevila na koaliční spolupráci mezi ANO a ČSSD. Na twitterovém účtu se k Ladislavu Šinclovi kriticky vyjádřil Andrej Babiš pouze dvakrát a stejně jako ve sporu s ministrem zdravotnictví Svatolukem Němečkem i poslance Šincele zařadil do jednoho z příspěvků na svém blogu, kde ho opět kritizoval za podlehnutí tlaku lobbistů.¹³² Nadále se během roku vracelo téma střetu zájmů Andreje Babiše, z důvodů vlastnictví mnoha firem, které se ucházely o státní zakázky či se státem již spolupracovaly.¹³³ To však bude zejména rezonovat napříč politickými stranami až v roce 2016, kdy poslanci schválí příslušný zákon o střetu zájmu. V druhé polovině roku 2015 Andrej Babiš naplno zahájil kampaň k EET¹³⁴, což se také odrazilo na sociálních sítích, kde mimo jiné EET propagoval fotografiemi ze zahraničí a z různých typů podniků, kde mají povinnost vydat účtenky. Krom uvedeného také EET propagoval pomocí rozdávání pokladniček pro děti s heslem, že děti ví, že účtenka je normální, o čemž na svém twitterovém účtu informoval.¹³⁵ V souvislosti s EET se pak Andrej Babiš nejen na sociálních sítích vymezoval proti opozici, která zastávala stanovisko proti zavedení elektronické evidence tržeb, a spory obou zmíněných stran v Poslanecké sněmovně plnily v druhé části roku nejen média, ale také sociální sítě.

Během roku 2015 se shodně ve všech třech koaličních stranách konaly volby jejich předsedů a shodně ve všech třech stranách obhájili pozice předsedů stran jejich dosavadní držitelé a stalo se tak vždy s jasným výsledkem, protože v žádné ze stran

¹³¹ ČTK. Babiš mě zastrašoval, tvrdí poslanec Šincl. Stížnost bude řešit ČSSD. *IDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/spor-babise-s-poslancem-sinclem.A150617_210209_domaci_cen.

¹³² BABIŠ, Andrej. Proč jdou Bartošek a Šincl proti návrhům koalice?. In: *Blog.idnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://andrejbabis.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=480470>.

¹³³ Jednalo se např. o podporu biopaliv či účast Babišových firem v tendru Lesů ČR

¹³⁴ EET je zkratka pro elektronickou evidenci tržeb.

¹³⁵ BABIŠ, Andrej. [„Pokladničky mají úspěch...“]. In: *Twitter* [online]. 14. 12. 2015, 15:43. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/676412283447353344>.

se nenašel vyzyvatel dosavadních předsedů. Do druhé poloviny koaličního vládnutí šli předsedové stran se silným mandátem umožňujícím pevnou vyjednávací pozici bez zjevného štěpení uvnitř jednotlivých stran. Z celkového pohledu na období vlády Bohuslava Sobotky byl jak rok 2014, tak rok 2015 klidnějším obdobím, kdy se stále neprojevaly naplno rozpory mezi ANO, resp. Andrejem Babišem a ostatními koaličními stranami, zejména s ČSSD. Některé skutečnosti ohledně Andreje Babiše jako např. Čapí hnízdo nebo otázka korunových dluhopisů v roce 2015 ještě nebyly známé či se o nich teprve začínalo mluvit, což ovlivnilo situaci v koaliční vládě v následujících letech.¹³⁶

Oproti předchozím sledovaným obdobím došlo v roce 2015 k navýšení počtu tweetů a retweetů o více než dvojnásobek na celkových 253. Nejvíce početnou skupinou příspěvků nadále zůstává „ostatní“, ve které byly zastoupeny četné příspěvky propagující EET, jedno z hlavních témat hnutí ANO a koaliční vlády. Druhou nejpočetnější skupinou s 15% zastoupením je skupina E, následovaná skupinou I s 14,2% zastoupením. V seřazení prvních tří skupin podle počtu příspěvků ve srovnání s předcházejícím rokem 2014 nedošlo ke změně pořadí. Počet příspěvků vymezující se proti konkrétním politickým aktérům (B) v poměru k celku mírně klesnul na 11,5 % a naopak mírně stouplo zastoupení skupiny D (3,6 %), ve které jsou zařazeny příspěvky prezentující dosažené cíle hnutí ANO, resp. jeho předsedy Andreje Babiše. Z hlediska APE postojů reprezentovaných na zkoumaném profilu lze učinit závěr, že v roce 2015 došlo k opuštění APE postojů. Za celý rok 2015 lze nalézt pouhý jeden příspěvek, který lze zařadit do skupiny C, jež je nejméně zastoupenou skupinou, kromě skupiny F, do které není ve specifikovaném období zařazen ani jeden příspěvek. Z rozložení tweetů a retweetů na účtu Andreje Babiše vyplývá, že nadále je budován obraz ANO, resp. jeho předsedy jako pracovitých a nyní již úspěchy doprovázených nepolitiků, přičemž jejich snahy jsou narušovány především politiky z ostatních politických stran, včetně politických stran, se kterými je ANO v koalici. Komunikace na účtu Andreje Babiše je v tomto ohledu konzistentní a navazuje jak na předcházející rok, tak na budovaný obraz a hesla hnutí ANO v předvolební kampani pro volby do Poslanecké sněmovny v roce 2013.

¹³⁶ Např. O Čapím hnízdu začaly média informovat až na sklonku roku 2015.

4.2.3. 2016

Zatímco první dva roky koaliční vlády ANO, ČSSD a KDU-ČSL patřily ke klidnějšímu období vládní spolupráce, tak rok 2016 se stal v tomto ohledu zlomový, a to nejen na sledovaném profilu Andreje Babiše na sociální síti Twitter, ale také kvůli mnoha událostem, které rezonovaly českou politickou scénou včetně podzimních voleb do Senátu a zastupitelstev krajů. Jedním z dlouho diskutovaných témat, kterým byly majetkové poměry předsedy hnutí ANO, jeho střet zájmů a vlastnictví medií se stalo předmětem novely zákona o střetu zájmů, která byla na podzim roku 2016 schválena. Nově se touto novelou omezila možnost politiků vlastnit média a také účast firem vlastněných či spoluvlastněných politiky ve veřejných zakázkách, stejně jako jejich možnost žádat dotace a investiční pobídky pro tyto firmy.¹³⁷ Tato novela se dotkla z politiků zejména Andreje Babiše a jeho rozsáhlého majetku, do kterého spadaly média a firmy, jež se účastnily veřejných zakázek či získávaly dotace. Právě zjevný dopad na osobu Andreje Babiše vynesl tomuto zákonu přívlastek Lex Babiš, které se ujalo nejen v médiích, ale také v komunikaci předsedy hnutí Andreje Babiše a zástupců ANO, kteří se jednoznačně postavili proti schválení této novely zákona o střetu zájmů.¹³⁸ Během roku 2016 se do popředí zájmu nejen medií dostala otázka financování Čapího hnízda, stavby, se kterou byla spjata rodina Andreje Babiše a také on samotný. K tomuto tématu se Andrej Babiš vyjadřoval v Poslanecké sněmovně, kde se snažil vysvětlit vlastnické vztahy kolem projektu Čapího hnízda v souvislosti se získáním dotace pro tuto stavbu. Andrej Babiš se bránil tím, že se jedná o kampaň a snahu o odstranění jeho osoby z politiky, přičemž důrazně popíral, že by se dopustil čehokoli nezákonného.¹³⁹ Další událostí, která rezonovala mediálním prostorem v roce 2016, byla tzv. reorganizace Policie. Jednalo se o sloučení protikorupčního a protimafiánského útvaru Policie.¹⁴⁰ Zamýšlené a nakonec i provedené sloučení těchto dvou policejních útvarů bylo příčinou

¹³⁷ Poslanecká sněmovna dnes schválila novelu zákona o střetu zájmů. *Vláda České republiky* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/poslanecka-snemovna-dnes-schvalila-novelu-zakona-o-stretu-zajmu-148815>.

¹³⁸ BABIŠ, Andrej. [„Lex Babiš?..“]. In: *Facebook* [online]. 29. 11. 2016. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/AndrejBabis/posts/880686268734685>.

¹³⁹ ČTK, JSF. Babiš: Farmu Čapí hnízdo vlastnili mé dvě děti a bratr partnerky. Sobotka chce počkat na výsledky vyšetřování. *Hospodářské noviny* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-65220480-babis-ve-snemovne-vysvetluje-kauzu-capi-hnizdo-podle-nej-je-to-cilena-kampan-jak-ho-dostat-z-politiky>.

¹⁴⁰ GOLIS, Ondřej. Nevěříme vedení policie, protikorupční útvar je napadený sněti, říká žalobce Šereda. *IROZHLAS* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/neverime-vedeni-policie-protikorupcni-utvar-je-napadeny-sneti-rika-zalobce-sereda_201606101239_ogolis.

krize mezi koaličními stranami, a to především mezi ČSSD, ze které pocházel tehdejší ministr vnitra Milan Chovanec, a ANO. Téma reorganizace Policie bylo námětem mnoha vyjádření Andreje Babiše a to včetně příspěvků na jeho twitterovém účtu, kde se vymezoval nejen proti reorganizaci Policie, ale především tento krok spojoval se snahou o ovládnutí Policie ze strany ČSSD a jejího ministra vnitra Milana Chovance, když např. v jednom z mnoha tweetů na stejné téma psal: „*Po ovládnutí policie Chovancem je jedno, který útvar to vyšetřuje...*“¹⁴¹ Pro vyváženost je nutné uvést, že tehdejší ministr vnitra se ve svých výrocích ostře vymezoval proti Andreji Babišovi, když se např. nechal slyšet, že se Policie nestane divizí Agrofertu.¹⁴² Tuto koaliční krizi, během které zazněly i informace o možnosti vypovězení koaliční smlouvy¹⁴³, vláda přestála a dokonce nedošlo k proklamované eventualitě vypovězení koaliční smlouvy ze strany hnutí ANO.

Po všech výše uvedených událostech na české politické scéně se v říjnu 2016 konaly volby do Senátu a do krajských zastupitelstev. V senátních volbách nejvíce mandátů získala KDU-ČSL a to celkem pět, ČSSD získala dva mandáty. ANO získalo tři mandáty navzdory faktu, že postoupilo do druhého kola celkem 14 kandidátů, které hnutí navrhlo.¹⁴⁴ Situace byla odlišná ve volbách do krajských zastupitelstev. Zde nejvíce hlasů získalo ANO a to 21,05 %, druhá ČSSD získala 15,21 % a třetí koaliční strana KDU-ČSL 6,3 % hlasů.¹⁴⁵ Volby ukázaly na setrvalý růst podpory hnutí ANO a naopak na propad silnějšího koaličního partnera ČSSD. Třetí člen koalice KDU-ČSL také nebyla schopna získat vyšší počet hlasů navzdory členství v koaliční vládě. S ohledem na tento typ voleb je zajímavé, že z účasti na vládě profitoval pouze jeden člen koalice.¹⁴⁶

¹⁴¹ BABIŠ, Andrej. [„Po ovládnutí...“]. In: *Twitter* [online]. 19. 06. 2015, 12:03. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/744470556506980352>.

¹⁴² ČTK, LIDOVKY.cz. Chovanec: Policejní reformu jsem podepsal, policie se nesmí stát divizí Agrofertu. *Lidovky.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/chovanec-policejni-reformu-podepisu-policie-se-nesmi-stat-divizi-agrofertu.A160615_161207_ln_domov_mpr.

¹⁴³ ČTK. Babiš: Výpověď koaliční smlouvy nemusí znamenat náš odchod z vlády. *Lidovky.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/babis-vypoved-koalicni-smlouvy-nemusi-znamenat-odchod-z-vlady.A160615_141404_ln_domov_mct?recommendationId=00000000-0000-5000-8000-000000000000.

¹⁴⁴ Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 7. 10. – 8. 10. 2016. *Volby.cz* [online]. ©2018 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/senat/se1111?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xv=2&xt=1>.

¹⁴⁵ Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7. 10. – 8. 10. 2016. *Volby.cz* [online]. ©2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz62?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

¹⁴⁶ EIBL, Otto a Michal PINK. *Krajské volby 2016*, s. 228.

V roce 2016 byl Andrej Babiš na Twitteru nejaktivnější za celé trvání vlády. V tomto roce došlo k nárůstu příspěvků na celkových 385, což je třikrát více v porovnání s rokem 2014 a o více než polovinu více než v roce 2016. Je zde nutné zohlednit, že se Andrej Babiš opakovaně vyjadřuje ve více tweetech k jednomu tématu s odstupem několika minut, což výsledný počet navyšuje na uvedených 385. Nejvíce zastoupenou skupinou je nadále skupina „ostatní“. Z následujících skupin je nejvíce zastoupena skupina B s 21,5 % zastoupením. V této skupině příspěvků se významně podepsal spor o reorganizaci Policie, jež byl představen výše. Skupina D je se 13 % na dalším místě, což se doplňuje se skupinou E (7,3 %). Oproti roku 2015 došlo k navrácení APE rétoriky do komunikace Andreje Babiše na sociální síti Twitter. Skupina C přesto zaujímá pouze 2,6 % ze sledovaných příspěvků, ale vzhledem k celkovému počtu příspěvků za rok se jedná o nárůst oproti předešlému období. Během roku 2014 se objevují příspěvky, které jsou zařazeny do skupiny F, byť se jedná jen o méně než jedno procento příspěvků. V porovnání s předcházejícími zkoumanými obdobími je patrný nárůst příspěvků, ve kterých se Andrej Babiš vymezuje proti ostatním politickým aktérům. Podobně narostlo zastoupení příspěvků, jež prezentují úspěchy a dosažené mety ze strany hnutí ANO. V takovém případě se zde předseda ANO důsledně vyhýbá jakémukoliv náznaku kladného hodnocení ostatních politických stran. Podle změn příspěvků na sledovaném profilu lze říci, že došlo k vyostření rétoriky směrem k ostatním politickým stranám a to včetně použitého jazyka, kdy např. Andrej Babiš mluví o vytvoření národní protikorupční fronty ze zástupců koalice a opozice¹⁴⁷, případně o vzniku menšinové vlády s přiloženou fotografií ministra vnitra Milana Chovance, předsedy TOP 09 Miroslava Kalouska a předsedy KDU-ČSL Pavla Bělobrádka¹⁴⁸.

Zajímavým faktem je, že podobně jako v roce 2014 ani v roce 2016 Andrej Babiš na svém profilu nepodporoval kandidáty hnutí ANO a to ani do Senátu a ani do zastupitelstev krajů. Po volbách do zastupitelstev krajů sdílel tweet s poděkováním a také video s poděkováním, ve kterém byla shrnuta předvolební kampaň. Jediný příspěvek, který vybízel k volbám, avšak bez konkrétní zmínky jmen kandidátů za ANO, byl tweet s videem zveřejněný před uskutečněním druhého kola senátních

¹⁴⁷ BABIŠ, Andrej. [„Krásná podívaná...“]. In: *Twitter* [online]. 12. 6. 2016, 12:41. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/741943577035575296>.

¹⁴⁸ BABIŠ, Andrej. [„Již brzy...“]. In: *Twitter* [online]. 12. 6. 2016, 19:23. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/742044764749635585>.

voleb.¹⁴⁹ Z hlediska kritiky, které byl Andrej Babiš vystaven v průběhu roku v souvislosti s Čapím hnízdem, najdeme na twitterovém účtu předsedy hnutí ANO příspěvky k tomuto tématu, ale jsou jen ojedinělé a nejedná se o žádnou propracovanou obhajobu či odkazy na zdroje svědčící ve prospěch Andreje Babiše. Podobně na twitterovém účtu v roce 2016 takřka nenajdeme příspěvky, které by vyjadřovaly nesouhlas se schválenou novelou zákona o střetu zájmů. Střídmé vyjadřování Andreje Babiše na profilu k pro něj nepříjemným záležitostem nejen v roce 2016, ale i v roce 2017, naznačuje, že se jedná o záměr s cílem minimalizovat negativní dopad na osobu Andreje Babiše.

4.2.4. 2017

Během posledního roku funkčního období koaliční vlády Bohuslava Sobotky vyvrcholily spory uvnitř koalice, a to především mezi ČSSD a hnutím ANO, jehož předseda Andrej Babiš se během roku 2017 ocitl pod největší vlnou kritiky, jak ze strany politiků napříč politickým spektrem, tak také ze strany veřejnosti. Situace během roku byla také ovlivněna nadcházejícími podzimními volbami do Poslanecké sněmovny. Z kraje roku 2017 se do popředí dostala další z majetkových nejasností Andreje Babiše. Vedle kauzy Čapího hnízda, které bylo nadále tématem řady článků a zpráv v médiích, se objevily nejasnosti spojené s nákupem tzv. korunových dluhopisů předsedou hnutí ANO. Okolnosti tohoto nákupu vzbudily zájem českých médií ohledně dostatečného množství finančních prostředků na tento nákup, postupu holdingu Agrofert či o způsobu, kterým Andrej Babiš postupoval vzhledem k jeho pozici ministra financí.¹⁵⁰ Krom této záležitosti se objevily nahrávky na anonymním účtu na Twitteru, ve kterých Andrej Babiš ovlivňoval novináře ze skupiny MAFRA v rámci politického boje.¹⁵¹ Uvedené skutečnosti vyvolaly nejhlubší krizi za celou dobu trvání vlády, do které významnou měrou zasahoval také prezident Miloš Zeman. Nebývalé napětí a kroky Andreje Babiše a prezidenta republiky zapříčinily zapojení části veřejnosti, jež

¹⁴⁹ BABIŠ, Andrej. [„Chci vás poprosit...]. In: *Twitter* [online]. 14. 10. 2016, 9:05. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/786825338471022592>.

¹⁵⁰ Andrej Babiš dál mlží o nákupu dluhopisů Agrofertu. Nerozumíte tomu a lžete, útočí na novináře. *Česká televize* [online]. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2025298-andrej-babis-dal-mlzi-o-nakupu-dluhopisu-agrofertu-nerozumite-tomu-a-lzete-utoci-na>.

¹⁵¹ LAMPEROVÁ, Kristina. Babiš nepřímo potvrdil, že ví o třetí nahrávce. Mluví o zmanipulované ČT, napadá Moravce i Sobotku. *IROZHLAS.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/babis-neprimo-potvrdil-ze-vi-o-treti-nahravce-mluvi-o-zmanipulovane-ct-napada_1705071842_dbr.

se účastnila nezvykle početných protestů proti situaci ve vládě a výše zmíněným politikům. Nakonec i přes otálení prezidenta Miloše Zemana došlo k výměně ministra financí, kterým se stal poslanec ANO Ivan Pilný.¹⁵² Přestože došlo k odvolání předsedy druhé nejsilnější strany v Parlamentu z místa ministra financí a místopředsedy vlády, tak koalice ve stejném stranickém složení dovládla až do voleb konaných v řádném termínu, což není v českém politickém systému samozřejmostí. Přestože Bohuslav Sobotka prosadil svůj záměr, tak z dlouhodobého hlediska to ČSSD spíše uškodilo a zároveň bylo tímto krokem umožněno vést ze strany ANO proti ČSSD kampaň, což se ukázalo např. v médiích, kde se objevil motiv umlčovaného Andreje Babiše.¹⁵³

Ve volbách do Poslanecké sněmovny získalo ANO největší podíl hlasů (29,64 %), což bylo o více než 18 % více, než kolik získala druhá strana v pořadí ODS. Tento rozdíl byl největší v historii České republiky. Zjevná dominance ANO ve výsledcích voleb se vymykala dosavadním trendům v českém politickém systému, kdy první dvě nejsilnější politické strany získávaly podobný počet hlasů. Obě zbývající koaliční strany oslabily a ČSSD získala pouze 7,27 % hlasů, což byl na rozdíl od ANO nejhorší výsledek této strany od roku 1993. KDU-ČSL si také pohoršila a získala 5,8 % hlasů.¹⁵⁴ Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny do jisté míry navázaly na trend z voleb do krajských zastupitelstev konaných v předešlém roce, kdy se ANO získanou podporou odpoutalo od ČSSD.

Na twitterovém účtu Andreje Babiše došlo k poklesu počtů příspěvků za celý rok na 192, což je překvapující vzhledem k nejvážnější krizi koaliční vlády, která vyústila v odvolání samotného Andreje Babiše z funkce ministra financí, a k podzimním volbám do Poslanecké sněmovny. Pokud oddělíme období od začátku roku do uzavření volebních místností od zbývajících dvou měsíců v kalendářním roce, tak největší podíl příspěvků je zařazen do kategorie „ostatní“. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou je B s 22,4% zastoupením. Ze všech sledovaných období se jedná společně s rokem 2016 o nejvyšší podíl, ve kterých se vymezuje proti konkrétním politickým stranám a politikům. Následuje skupina D s 10,6 % a s ní související skupina E s 8,2 %

¹⁵² ČTK. Zeman odvolá Babiše z vlády. Na pozici ministra financí ho nahradí Ivan Pilný. *Lidovky.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zeman-odvola-babise-z-vlady-nahradi-ho-poslanec-pilny.A170524_080552_in_domov_ELE.

¹⁵³ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany.*, s. 141.

¹⁵⁴ Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017. *Volby.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-04-12]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps2?xjazyk=CZ>.

příspěvků. Pokud zpracujeme celý rok, tak seřazení jednotlivých skupin zůstane stejné. Během roku se objevilo několik příspěvků zařazených do skupiny F a to zejména v souvislosti s výše nastíněnými kauzami spjatých s Andrejem Babišem. Např. se jedná o tweet zmiňující šikanu Andreje Babiše ze strany Poslanecké sněmovny.¹⁵⁵ Příspěvky skupiny C se v roce 2017 takřka nevyskytují, byť lze najít výjimky, např. byl sdílen tweet s předvolebním videem z kampaně, ve kterém je vyobrazen tradiční politik, který blábolí a nic nedělá, což je takřka učebnicový příklad prezentace APE postojů.¹⁵⁶

V souvislosti s komunikací na Twitteru nelze nezmínit, že v říjnu před volbami pronikla do médií kauza o těžbě lithia v České republice. Tato kauza podle Daniela Prokopa měla silný vliv na výsledek voleb a ovlivnila v konečném rozhodnutí 10 % voličů, kteří poté nejčastěji volili hnutí ANO.¹⁵⁷ Právě tato kauza se stala vděčným tématem v komunikaci Andreje Babiše nejen na sociálních sítích, kde se k této kauze opakovaně vyjadřoval. Ve svých několika příspěvcích k tomuto tématu napsal mimo jiné o připravované zlodějině ČSSD za dva biliony korun¹⁵⁸ či o socanském Senátu, podle kterého je český zájem svěřit těžbu australské firmě.¹⁵⁹ Těžba lithia byla v říjnu před volbami nejčastějším tématem příspěvků na sledovaném profilu Andreje Babiše, kdy třetina příspěvků se týkala této kauzy. Podobně jako v případě reorganizace Policie v předchozím roce, tak i tento konflikt byl ze strany Andreje Babiše dovedně využit a vedl k získání voličů v závěru volební kampaně.

Po analýze předcházejících let již nepřekvapí, že na profilu Andreje Babiše nejsou příliš zastoupeny příspěvky, kde by byl prezentován program hnutí či jiní kandidáti za hnutí ANO. Až na výjimky nejsou zastoupeny ani příspěvky po vítězných volbách, které by byly vyjádřením k výsledkům voleb nebo k povolebnímu vyjednávání s ostatními politickými stranami. Aktivita v roce 2017 na sledovaném profilu potvrdila kontinuitu a profesionalitu komunikace, kde nadále nejvíce byly zastoupeny příspěvky vymezující se proti konkrétním stranám a jednotlivým politikům, doprovázená informováním

¹⁵⁵ BABIŠ, Andrej. [„Ke skandálnímu...“]. In: *Twitter* [online]. 28. 4. 2017, 14:31. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/857935332041519104>.

¹⁵⁶ BABIŠ, Andrej. [„Naše první video...“]. In: *Twitter* [online]. 19. 9. 2017, 15:00. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/910126359871086593>.

¹⁵⁷ ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina. Poslední váhající voliče vhnalo do náruče ANO lithium. *Respekt* [online]. 2017 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/posledni-vahajici-volice-vehnalo-do-naruce-ano-lithium>.

¹⁵⁸ BABIŠ, Andrej. [„Lithium?...“]. In: *Twitter* [online]. 8. 10. 2017, 15:00. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/916969677536092160>.

¹⁵⁹ BABIŠ, Andrej. [„Zájmy ČR...“]. In: *Twitter* [online]. 12. 10. 2017, 9:00. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/918370657125138432>.

o pracovních aktivitách a úspěších hnutí ANO a Andreje Babiše. Naopak APE rétorika je zde upozaděna podobně jako v předcházejících letech (krom roku 2013), byť ji lze nalézt v několika příspěvcích, resp. v přiložených videích v daných tweetech.¹⁶⁰ Kritika jednotlivých politických stran a politiků převážila nad APE postoji, což je v protikladu k vedení volební kampaně před volbami do Poslanecké sněmovny.

4.2.5. Před volbami 2017

V předcházejících částí této práce byla představena a analyzována komunikace Andreje Babiše na sociální síti Twitter, která byla uvedena do kontextu politické situace ve zkoumaném období. Vzhledem k tématu této práce je vhodné alespoň naznačit aktivity ANO a Andreje Babiše mimo sociální síť Twitter před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2017. Jedním z výrazných aspektů předvolební komunikace se stala kontaktní kampaň, při které Andrej Babiš rozdával a podepisoval knihu s názvem „*O čem sním, když náhodou spím*“, která měla reprezentovat jeho vize v horizontu zhruba 20 let. Zároveň Andrej Babiš vkládal do kontaktní kampaně energii a bezprostřednost.¹⁶¹ Setkání s lidmi pak následně byla marketingově použita, např. na kanálu hnutí ANO na serveru Youtube.¹⁶² Výše zmíněná kniha, hlavní předmět kontaktní kampaně, se svým zpracováním a zakomponováním v rámci komunikace dosud vymyká standardům českých volebních kampaní. Sny o fungování státu a demokracie představené v této knize byly politology odmítány a dokonce označovány za mimořádně nebezpečné pro fungování státu.¹⁶³ Z hlediska tematiky APE tendencí je v knize několik zajímavých pasáží. V úvodu knihy se autor obrací ke svým politickým začátkům a k nespokojenosti s českou politikou, což zdůrazňuje vyjmenováním několika obecně známých kauz, které svého času rezonovaly ve společnosti. Taktéž připomíná parlamentní volby 2013 a v souvislosti s nimi Andrej Babiš opět zmiňuje nespokojenost lidí z politiky, když píše: „*A když jsme v předčasných volbách v roce 2013 skončili druzí, došlo mi, jak strašně moc museli být lidi frustrováni z politiky, kterou si pro sebe a pro své kamarády zprivatizovaly tradiční partaje.*“¹⁶⁴ Dále pak

¹⁶⁰ Krom již citovaného tweetu se jedná o tweet z 20. a 21. října.

¹⁶¹ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji! političtí podnikatelé a jejich strany.*, s. 143.

¹⁶² Ty brd'ó, to byl víkend! In: Youtube [online]. 12. 6. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=AzevXvIqIVM>.

¹⁶³ PERKNEROVÁ, Kateřina. Tomáš Lebeda: Babišovy vize vnímám jako mimořádně nebezpečné. *Deník.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/tomas-lebeda-babisovy-vize-vnimam-jako-mimoradne-nebezpecne-20170901.html.

¹⁶⁴ BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*, s. 5.

Andrej Babiš píše např. o tom, že nebyl zkažen politikou a jak nemorálně politika funguje¹⁶⁵ a o politickém establishmentu, který rezignoval na vizi pro Českou republiku.¹⁶⁶ V úvodu této knihy je zjevný APE postoj, jenž by mohl být považován za ideální příklad typické komunikace APE stran a vymezování se vůči stranám a politikům ze strany politického establishmentu. Za zmínku stojí také připomínka roku 2013 a důvodů proč občané ANO volili a proč Andrej Babiš vstoupil do politiky, což se bude, jak později ukáží, objevovat i mimo tuto knihu. Nejen v úvodu, ale i v dalších kapitolách knihy je patrná APE rétorika a např. na straně 112 Andrej Babiš píše: „*Chcete pár příkladů, jak se „vlivné zájmové skupiny“ číní? Například u mého návrhu navýšit daň z hazardu hlasovaly všechny tradiční politické strany proti nám a veřejné rozpočty přišly o 450 milionů korun ročně.*“¹⁶⁷ Celkově tato rozdávaná, ale také volně přístupná kniha ke stažení pokrývá minimálně dva definiční body pracovní definice APE strany, která byla v teoretické části představena.

Hnutí ANO také představilo několik předvolebních videí, ve kterých vystupoval samostatně Andrej Babiš. Krom vizuální stránky mají společnou větu, která se ve videu vyskytuje, jež zní: „*Blábolení jsme od tradičních politiků slyšely spoustu.*“¹⁶⁸ V některých videích pak dokonce vystupuje tradiční politik, který blábolí a výše uvedená věta zazní také.¹⁶⁹ V těchto předvolebních videích je zřetelná APE rétorika, jež zazní vždy v první části těchto videí a utvrzuje cílovou skupinu v odlišnosti Andreje Babiše a ANO od ostatních politiků. Dále v nejen uvedených, ale také v ostatních předvolebních videích je patrný mobilizační apel, kdy tyto videa shodně končí heslem „*Ted', nebo nikdy. Bude líp.*“ ANO před volbami použilo klasické billboardy, z nichž některé byly po vizuální stránce totožné s uvedenými videi, včetně hesla „*neblábolit*“. Druhý typ billboardů pak akcentoval změnu a to, že se hnutí ANO nenechá zastavit.¹⁷⁰

Podobně jako předvolební videa, tak i program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017 obsahuje na titulní straně mobilizační heslo „*Ted' nebo nikdy*“. Stejně jako ve výše představené knize „*O čem sním, když náhodou spím*“ i zde se Andrej Babiš

¹⁶⁵ BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*, s. 6.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 9.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 112.

¹⁶⁸ Nikdy nepřestanu bojovat za větší bezpečí! In: Youtube [online]. 24. 9. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=XNUj1sYQcpI>.

¹⁶⁹ Nikdy nepřestanu bojovat proti politickým blábolům!! In: Youtube [online]. 19. 9. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=XNUj1sYQcpI>.

¹⁷⁰ KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany.*, s. 143-144.

vrací k parlamentním volbám 2013 a k tomu, co zkratka ANO znamená a také připomíná, že hnutí ANO vzniklo na protest proti korupci tradičních politických stran a jednání politiků, stejně tak jako proti vládě kmotrů a lobbistů.¹⁷¹ Zároveň v předmluvě k programu pak Andrej Babiš shrnuje koaliční vládnutí. V této souvislosti zdůrazňuje, že stále v zemi existuje korupční systém, stejně jako politici, kterými se ANO nechalo napálit. V závěru předmluvy pak kritizuje jednání ČSSD a Bohuslava Sobotky.¹⁷² Předmluva k volebnímu programu jednoznačně obsahuje postoje proti politickému establishmentu a politikům a také důraz na to, že stále není slibovaná změna dokončena. Celkové vyznění textu pak ve čtenáři zanechá dojem, že konkrétní kritizované strany jsou nadále stranami politického establishmentu, proti kterému ANO vzniklo. Zatímco tento APE postoj v předmluvě lze očekávat, tak o něco méně očekávané to je v případě samotného volebního programu. V bodu týkající se dopravy se píše o politicích, kteří po 1989 zapomněli na dopravu.¹⁷³ V dalších částech programu již nenalezneme další APE postoje. V programu jsou také obsaženy návrhy změn ve fungování Parlamentu České republiky, ale oproti knize „*O čem sním, když náhodou spím*“ jsou zde některé kritizované záměry vynechány.

V rámci volební kampaně nelze vynechat „*Smlouvu Andreje Babiše s občany České republiky*“, kterou propagoval Andrej Babiš prostřednictvím videa.¹⁷⁴ Tato smlouva byla rozeslána do poštovních schránek, čímž se propagační materiál dostal do rukou občanů, bez ohledu na jejich zájem o politiku. Z hlediska problematiky APE stran je důležité, že se zde Andrej Babiš prezentuje jako oběť politiků a medií, kteří ho napadají, že chce posunout zemi k nedemokratickým režimům. To zde důrazně odmítá jako neodůvodněné. Po slibech a závazcích následuje závěr dokumentu, který obsahuje apel proti politickému establishmentu: „*Vy rozhodnete, jestli chcete změnu, nebo vládu tradičních politiků na věčné časy.*“¹⁷⁵ Podobně jako ostatní prvky předvolební kampaně i tento text obsahuje APE rétoriku, což dokresluje, že bez ohledu na typ média je tato rétorika přítomna. Volební kampaň v roce 2017 se v základech shodovala s kampaní před volbami v roce 2013. V obou byl představen příslib pozitivní změny. Zatímco v roce 2013 bylo snazší tuto změnu prezentovat vzhledem k absenci ANO v Parlamentu,

¹⁷¹ Vznik a kořeny ANO jsou dodnes také připomínány na webových stránkách tohoto hnutí, a to i s vystoupením v Show Jana Krause v roce 2011, viz. <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/>.

¹⁷² ANO. *Ted' nebo nikdy: Program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017*. Revize 1.1.

¹⁷³ Tatměž., s. 18.

¹⁷⁴ Poslal jsem Vám dopis In: Youtube [online]. 16. 10. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=R0c5iVMtnxE&>.

¹⁷⁵ *Smlouva Andreje Babiše s občany České republiky*. ANO 2011, 2017.

tak v roce 2017 musela být tato informace modifikována s ohledem na účast v koaliční vládě s politickými stranami, proti kterým ANO v minulosti vystupovalo. Z toho důvodu se jednalo např. o heslo „*Nenecháme se zastavit. Změnu dotáhneme.*“¹⁷⁶ Druhá podobnost je v použití APE rétoriky, která je přítomna v obou volebních kampaních, a to navzdory faktu, že ANO bylo ve vládní koalici s politickými stranami, které lze označit za strany politického establishmentu.

4.2.6. Shrnutí analýzy

Během sledovaného časového úseku lze pozorovat změny v komunikaci na účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter. V roce 2013 byly jednoznačně přítomny příspěvky, které jsou zařazeny do skupiny C, ve kterých jsou ty, které obsahují APE postoje. V uvedeném roce se jedná o signifikantní skupinu, jež je z definovaných skupin druhá největší. Komunikace na sledovaném profilu pak ve zmíněném období splňuje definovaná kritéria APE strany: 1) Nejednalo se o politickou stranu, která by byla antisystémová. 2) Andrej Babiš jako předseda hnutí ANO vystupoval proti stranám a politikům politického establishmentu a je patrné, že se považuje za vyzyvatele těchto politických stran a politiků. 3) Na sledovaném profilu je zdůrazněn rozdíl mezi lidmi a politiky/politickým establishmentem a také mezi sebou samým a politiky/politickým establishmentem. Tyto zjevné APE postoje podtrhuje i sebe prezentace hnutí ANO mimo tento účet například ve volební kampani, kde byla rovněž použita APE rétorika.

V následujících zkoumaných letech pak APE rétorika výrazně ustupuje do pozadí a její zastoupení nepřekročilo v jednotlivých letech 5% hranici. Tato skutečnost neznamena odklon od kritických příspěvků směřovaných na ostatní politické aktéry, naopak konfrontační styl komunikace zůstává a předseda hnutí ANO se na sledovaném profilu vymezuje primárně proti jednotlivým politickým stranám a politikům bez ohledu na to, zda se jedná o opoziční politické strany či o koaliční partnery. Z celkového pohledu na rozložení příspěvků lze s ohledem na téma práce zdůraznit následující fenomény.

1) Pokles APE rétoriky na jednotlivé a příležitostně použité případy.

2) Stabilní zastoupení a v druhé polovině fungování koaliční vlády zvýšené zastoupení kritických příspěvků vůči ostatním konkrétním politickým aktérům bez ohledu, zda se jedná o opozici či vládní strany.

¹⁷⁶ *Žďárské noviny*. 2017, 24(říjen), s. 15.

3) Informování o dosažených úspěších hnutí ANO a Andreje Babiše v politice, výsledcích státu a státních orgánů a institucí a s tím spojený následující bod:

4) Zpravování veřejnosti o pracovních aktivitách a nasazení Andreje Babiše a v menší míře kolegů z hnutí ANO.

Kombinace výše uvedených fenoménů z hlediska komunikace navázala na předvolební kampaň z roku 2013 a na prezentaci hnutí ANO, jako lidí, kteří jdou do politiky „makat“ a přinést odpovídající výsledky, což Andrej Babiš, resp. ANO podle analyzovaného účtu během působení ve vládě plnilo¹⁷⁷. Omezení používání APE postojů pak mohlo zakrýt paradoxní situaci, kdy APE strana navzdory volební kampani a reprezentovaným postojům vstoupila do koaliční vlády se stranami politického establishmentu, což by nebylo z pohledu politického marketingu žádoucí. Přetrvávající konfrontační styl vůči konkrétním politickým aktérům s ohledem na celkový kontext situace, komunikace a historie ANO umožnil vymezení se vůči nejen opozičním stranám, ale také vůči koaličním partnerům a to zejména proti ČSSD.

¹⁷⁷ Samotná analýza splnění předvolebních slibů a cílů, stejně jako úspěšnosti resortů vedených ANO by vyšla na samostatnou studii.

Závěr

Záměrem této práce bylo zodpovědět položenou výzkumnou otázku, zda a jakým způsobem naplňovalo hnutí ANO kritéria APE strany. Tato otázka byla zkoumána v časovém období od června 2013 do konce roku 2017, což umožnilo sledovat položenou otázku v čase.

Před započítím samotného výzkumu bylo nutné se vypořádat s problematickou otázkou konceptu APE strany, protože v současné době v politické vědě neexistuje konsensus na jednotné definici těchto politických stran. Po představení odlišných typů protistranických postojů se teoretická část věnuje konceptům politických stran, jež se překrývají s definicí APE strany a především samotným konceptům APE stran. Z autorů se jedná o Andrease Schedlera, který byl prvním politologem, jenž použil právě termín anti-politicko-establishmentová strana, čímž je oddělil od stran populistických, antisystémových či od anti-politických stran. Dalším autorem, jehož koncept APE strany byl představen a podroben zkoumání, je Amir Abedi. Ten je v současnosti autorem jediné knihy zaměřené výhradně na téma APE stran. S mírně odlišným typem politických stran (AERPs) přicházejí Allan Sikk a Sean Henley, přesto byl tento koncept zohledněn v další části této práce. Na základě kritického zhodnocení více konceptů nejen APE stran, které se významně rozcházejí, bylo přistoupeno k vytvoření pracovní definice APE strany. Tato inovovaná definice vychází především z prací výše uvedených autorů a je doplněna o vztah k antisystémovým stranám, které nespádají do kategorie APE stran podle inovované pracovní definice. S ohledem na stanovené definiční body se jedná o originální definici APE strany.

Provedená analýza se zaměřila na komunikaci Andreje Babiše na sociální síti Twitter. Všechny tweety a retweety z období od června 2013 do prosince 2017 byly rozčleněny do definovaných skupin s ohledem na zaměření této práce, což ukázalo nejen zastoupení APE postojů, ale také podíl dalších definovaných skupin příspěvků, což poskytlo možnost širšího pohledu na komunikaci předsedy hnutí ANO Andreje Babiše.

Vzhledem k výsledkům analýzy komunikace Andreje Babiše na sociální síti Twitter ve stanoveném období je možné dojít k závěru, že v období od června 2013 do voleb do Poslanecké sněmovny 2013, resp. až do konce roku lze považovat ANO za APE stranu. V tomto období komunikace na sledovaném profilu naplňuje všechny definiční body představené pracovní definice APE strany. To je potvrzeno vysokým počtem

příspěvků, které lze zařadit do definované skupiny obsahující APE rétoriku. V souladu s uvedeným zjištěním je také předvolební kampaň ANO a celková prezentace hnutí již od zveřejnění výzvy „*Výzva ANO 2011*“, která svým obsahem směřovala proti politickému establishmentu. V následujících letech, kdy ANO bylo součástí koaliční vlády se stranami, které lze zařadit mezi strany politického establishmentu dochází k útlumu APE rétoriky. V komunikaci na sledovaném profilu v dalších letech je možné nalézt příspěvky, jež lze zařadit mezi ty, které vyjadřují APE rétoriku, avšak jejich zastoupení je ve všech obdobích krom roku 2013 natolik nízké (do 5 %), že je nutné se přiklonit k závěru, že se jedná o příležitostné použití APE postojů, nikoliv o souvislou prezentaci daného subjektu jako APE aktéra. Tato skutečnost je překvapující s ohledem zejména na turbulentní rok 2017 a na volební kampaň hnutí ANO, kde právě byla naopak použita zjevná APE rétorika, a to ve všech klíčových aspektech, od rozdávané knihy „*O čem sním, když spím*“, přes předvolební videa až po smlouvu mezi Andrejem Babišem s občany, která byla rozesílána v papírové podobě do poštovních schránek obyvatel. Je paradoxní, že zjevný a velmi důrazný APE apel z předvolební kampaně se neprojevil v podobné míře a ve stejném období na zkoumaném účtu Andreje Babiše. V tomto ohledu se tyto komunikační kanály rozcházejí.

Z hlediska APE stran ANO netrpělo přidanými náklady na vládnutí, kterým jsou pravděpodobněji vystaveny právě APE strany, jak uvádí ve svém článku Joost van Spanje. Naopak ANO získalo více hlasů v následujících volbách do Poslanecké sněmovny, přičemž koaliční partneři získali méně hlasů a v případě ČSSD dokonce nejméně hlasů od vzniku samostatné České republiky. Z nastíněných možných scénářů vývoje APE stran v souvislosti se vstupem těchto stran do vlády, které uvádí Andreas Schedler se jedná o kombinaci dvou, ze tří navrhovaných možností. Jedná se o snahu o vedení běžné politiky a za druhé o zachování původního kurzu strany. V případě ANO se konkrétně jedná o příležitostné použití APE rétoriky v kombinaci s konfrontačním stylem vedení koaliční spolupráce. V tomto ohledu se ANO neodchyluje od představených možností vývoje APE stran, pokud se dostanou k moci.

Tato práce odráží do jisté míry nadále přetrvávající nejasnosti v definici APE, kdy v odborné literatuře chybí alespoň náznak ukotvení, kdy se jedná o APE stranu a kdy je přítomná APE rétorika použita příležitostně a jakým způsobem pro zodpovězení této otázky vážit a analyzovat jednotlivé komunikační kanály APE strany. Je například politická strana APE stranou pokud vede pouze kampaň před volbami, kdy

se profiluje jako APE strana, přestože během funkčního období stanovená kritéria neplnila? V tomto ohledu nadále v odborné literatuře neexistuje jasnější závěr. Dalším ne zcela vyjasněným aspektem je to, kdy se z APE stran stávají strany politického establishmentu. Posledním bodem, který si zaslouží pozornost je možnost ostatních politických stran podporovat reformní snahy uvnitř APE stran, tj. podporovat odklon od APE postojů, a obrana stran politického establishmentu před APE stranami nebo před použitím APE rétoriky. Výše uvedené poznatky mohou ukazovat na možnosti dalšího a rozsáhlého výzkumu APE stran a postojů. Závěry této práce a naznačené nejasnosti okolo tohoto typu politických stran mohou být použity jako alespoň částečný základ pro další prohloubení výzkumu APE stran a postojů, které jsou v současné době aktuálním tématem.

Summary

The main goal of this thesis was to answer the research question of whether and how ANO 2011 fulfilled the criteria of the anti-political-establishment party. This research question was examined between June 2013 and December 2017.

In the first part of the book had to be discussed the topic of anti-political-establishment parties and sentiments. The study of theoretical background showed significant differences of concepts of APE parties from Andreas Schedler or Amir Abedi. Today the consensus on the concept of APE party does not exist. In the theoretical part of the thesis are also introduced types of political parties which are in some aspects similar to APE parties. After evaluation of these concepts, the author presents his working definition of the APE party. This working definition is based on, and it is extended by relationship to anti-system parties. It is an original definition.

The analyse focused on communication on the personal profile of ANO leader Andrej Babiš, which included all tweets and retweets in the given period. These posts were divided into specific groups, which were created considering the topic of this thesis. It shows the share of posts with APE rhetoric and also the percentage of other specified groups. The research proves that ANO 2011 fulfilled criteria of the APE party from June 2013 until December 2013. Later the percentage of posts with the APE rhetoric decline and it was too low to categorise ANO 2011 as an APE party. It looks like occasionally APE rhetoric using, not the presentation of the APE party.

This master's thesis shows ambiguities of concepts of APE parties and ambiguities of analysing different communication channels of APE parties. Can we categorise a political party as an APE party if it does not use APE rhetoric except in an election campaign? The second unclear issue is when APE parties become parties of the political establishment. Last but not least, is the relationship between APE parties and other political parties. Do other parties have an option to support reform tendencies in APE parties? What are the possibilities of defence against APE parties? All these points can show the field for next depth-in research. This master's thesis could be a partial starting point for it.

Použitá literatura

Literatura

ABEDI, Amir. *Anti-Political Establishment Parties: A comparative analysis*. 1. New York: Routledge, 2004. ISBN 978-0-415-55389-6.

BABIŠ, Andrej. *O čem sním, když náhodou spím*. 1. Praha: CZECH PRINT CENTER, 2017.

BÅGENHOLM, Andreas. The Electoral Fate and Policy Impact of “Anti-Corruption Parties” in Central and Eastern Europe. *Human Affairs*. 2013, **23**(2), 174-195.

BARR, Robert R. Populists, outsiders and Anti-establishment Politics. *Party Politics*. 2009, **15**(1), 29-48.

BETZ, Hans-George. The New Politics of Resentment: Radical Right-Wing Populist Parties in Western Europe. *Comparative Politics*. 1993, **25**(4), 413-427.

CANOVAN, Margaret. „People“, Politicians and Populism. *Government and Opposition*. 1984, **19**(3), 312-327.

DAALDER, Hans. A Crisis of Party?. *Scandinavian Political Studies*. 1992, **15**(4), 269-288.

EIBL, Otto a Michal PINK. *Krajské volby 2016*. 1. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2017. ISBN 978-80-210-8927-3.

FIESCHI, Catherine a Paul HEYWOOD. Trust, cynicism and populist anti-politics. *Journal of Political Ideologies*. 2004, **9**(3), 289-309.

HANLEY, Sean a Allan SIKK. *Economy, corruption or floating voters? Explaining the breakthroughs of anti-establishment reform parties in Eastern Europe*. A version of this paper has been accepted for publication in *Party Politics*.

HARTLEB, Florian. Here to stay: anti-establishment parties in Europe. *European View*. 2015, **14**, 39-49.

HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPEČEK. Different Ways of Institutionalising Entrepreneurial Parties : Czech Public Affairs Party and ANO. *Politologický časopis*. 2017, **24**(2), 92-115.

HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI. The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. *European Journal of Political Research*. 1999, **35**(3), 307-339.

KOPEČEK, Lubomír, Vít HLOUŠEK, Roman CHYTILEK a Petra SVAČINOVÁ. *Já platím, já rozhoduji!: političtí podnikatelé a jejich strany*. 1. Brno: ve spolupráci s Masarykovou univerzitou vydalo nakladatelství B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-210-9078-1.

KOPEČEK, Lubomír. „I’m Paying, So I Decide”: Czech ANO as an Extreme Form of a Business-Firm Party. *East European Politics and Societies and Cultures*. 2016, **30**(4), 725-749.

KUBÁNEK, Martin. Role populismu ve volebním marketingu hnutí ANO před parlamentními volbami v roce 2013. *Středoevropské politické studie*. 2016, **18**(4), 319-353.

KUBÁT, Michal. Teorie antisystémové strany. *Politologický časopis*. 2007, **14**(2), 110-123. ISSN 1211-3247.

LANE, Jan-Erik a Svante ERSSON. *Politics and Society in Western Europe*. 4. London: Sage Publications, 1999. ISBN 0-7619-5862-2.

MUDDE, Cass. The Paradox of the Anti-party Party: Insights from the Extreme Right. *Party Politics*. 1996, **2**(2), 265-276.

POP-ELECHES, Grigore. Throwing Out the Bums: Protest Voting and Unorthodox Parties after Communism. *World Politics*. 2010, **62**(2), 221-260.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: Schema pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokacie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.

SCHEDLER, Andreas. ANTI-POLITICAL-ESTABLISHMENT PARTIES. *Party Politics*. 1996, **2**(3), 291-312.

SIKK, Allan. Newness as a winning formula for new political parties. *Party Politics*. 2011, **18**(4), 465-486.

ŠÁROVEC, Daniel. Nástup nových politických stran v ČR od roku 2013: hnutí ANO 2011 a Úsvit přímé demokracie pohledem konceptu novosti. *Sociológia*. 2018, **50**(1), 78-113.

ŠÍMA, Pavel, Marcela KRÁLIKOVÁ a kolektiv. *Volební kampaně 2013: Strategie, osobnosti, rozpočty. Devět největších kampaní pod drobnohledem. Český politický marketing, jak jste ho ještě nepoznali*. 1. Brno: Barrister & Principal, 2014. ISBN 978-80-7485-026-4.

TAGGART, Paul. New populist parties in Western Europe. *West European Politics*. 1995, **181**(1), 34-51.

TAGGART, Paul. Populism and representative politics in contemporary Europe. *Journal of Political Ideologies*. 2004, **9**(3), 269-288.

TAGGART, Paul. *The Populist Turn in the Politics of the new Europe*. 2003. Paper prepared for presentation at the 8th Biannual International Conference of the European Union Studies Association Conference, Nashville, 27-9 March, 2003.

VAN SPANJE, Joost. Keeping the rascals in: Anti-political-establishment parties and their cost of governing in established democracies. *European Journal of Political Research*. 2011, 50, 609-635.

Ostatní zdroje

2. Andrej Babiš - Show Jana Krause 23. 9. 2011. In: Youtube [online]. 22. 9. 2011 [cit. 2019-03-11]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=Z135Q0G9K58>.

Akce nespokojených občanů. *VÝZVA ANO 2011*. 2011 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyzva-ano.pdf>.

Andrej Babiš dál mlží o nákupu dluhopisů Agrofertu. Nerozumíte tomu a lžete, útočí na novináře. *Česká televize* [online]. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2025298-andrej-babis-dal-mlzi-o-nakupu-dluhopisu-agrofertu-nerozumite-tomu-a-lzete-utoci-na>.

ANO 2011. In: Twitter [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://twitter.com/matosmysl>.

ANO. In: Facebook [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://www.facebook.com/anobudelip>.

ANO. *Ted' nebo nikdy: Program hnutí ANO pro volby do Poslanecké sněmovny 2017*. Revize 1.1.

BABIŠ Andrej. In: Facebook [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://www.facebook.com/AndrejBabis/>.

BABIŠ ANDREJ. In: Twitter [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://twitter.com/AndrejBabis>.

BABIŠ Andrej. In: Twitter [online]. [cit. 2019-02-18]. Dostupný z: <https://twitter.com/AndrejBabis>.

Babiš byl v seznamu StB neoprávněně, rozhodl soud. *Aktuálně.cz* [online]. 2014 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/babis-nebyl-agentem-stb-rozhodl-slovensky-soud/r~9a08e8dafd1111e3a0860025900fea04/>.

Babiš nasadil do kampaně balíky slámy. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/315951-babis-nasadil-do-kampane-baliky-slamy.html>.

BABIŠ, Andrej. [„Dnes jsem se...]. In: *Twitter* [online]. 29. 01. 2014, 21:37. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/428628088218320896>.

BABIŠ, Andrej. [„Chci vás poprosit...]. In: *Twitter* [online]. 14. 10. 2016, 9:05. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/786825338471022592>.

BABIŠ, Andrej. [„Již brzy...]. In: *Twitter* [online]. 12. 6. 2016, 19:23. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/742044764749635585>.

BABIŠ, Andrej. [„Ke skandálnímu usnesení...]. In: *Twitter* [online]. 28. 04. 2017, 14:31. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/857935332041519104>.

BABIŠ, Andrej. [„Ke skandálnímu...]. In: *Twitter* [online]. 28. 4. 2017, 14:31. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/857935332041519104>

BABIŠ, Andrej. [„Krásná podívaná...]. In: *Twitter* [online]. 12. 6. 2016, 12:41. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/741943577035575296>.

BABIŠ, Andrej. [„Lex Babiš?...]. In: *Facebook* [online]. 29. 11. 2016. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/AndrejBabis/posts/880686268734685>.

BABIŠ, Andrej. [„Lithium?...]. In: *Twitter* [online]. 8. 10. 2017, 15:00. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/916969677536092160>.

BABIŠ, Andrej. [„Mitsubishi Heavy Industries v ČR nepodniká...]. In: *Twitter* [online]. 15. 06. 2015, 17:42. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/610472405727866880>.

BABIŠ, Andrej. [„Naše první video...]. In: *Twitter* [online]. 19. 9. 2017, 15:00. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/910126359871086593>.

BABIŠ, Andrej. [„ODS navrhuje zrušit daň...]. In: *Twitter* [online]. 11. 03. 2013, 9:07. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/575568673865396224>.

BABIŠ, Andrej. [„Pavel Blažek z ODS...]. In: *Twitter* [online]. 1. 07. 2013, 13:53. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/748847111412875264>.

BABIŠ, Andrej. [„Po ovládnutí...]. In: *Twitter* [online]. 19. 06. 2015, 12:03. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/744470556506980352>.

BABIŠ, Andrej. [„Podporuju Adrianu Krnáčovou...]. In: *Twitter* [online]. 10.10. 2013, 9:30. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/520476517672177664>.

BABIŠ, Andrej. [„Pokladničky mají úspěch...]. In: *Twitter* [online]. 14. 12. 2015, 15:43. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/676412283447353344>.

BABIŠ, Andrej. [„Šnajdroid Němeček...]. In: *Twitter* [online]. 7. 11. 2014, 11:28. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/530667978887815168>.

BABIŠ, Andrej. [„Tenhle spot s...]. In: *Twitter* [online]. 15. 09. 2013, 20:52. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/379316689797525505>.

BABIŠ, Andrej. [„Zájmy ČR...]. In: *Twitter* [online]. 12. 10. 2017, 9:00. [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/918370657125138432>.

BABIŠ, Andrej. [„Zítra asi něco...]. In: *Twitter* [online]. 24. 06. 2013, 17:36. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://twitter.com/AndrejBabis/status/349189222000910336>.

BABIŠ, Andrej. Proč jdou Bartošek a Šinčl proti návrhům koalice?. In: *Blog.idnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://andrejbabis.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=480470>.

Babiš: Sobotkovi nevěřím, proč bych měl, být v koaliční vládě je dno mé kariéry. *Aktuálně.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-01-31]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/babis-sobotkovi-neverim-proc-bych-mel-byt-v-koalicni-vlade-j/r~3354c530334e11e6abfa0025900fea04/>.

ČTK, JSF. Babiš: Farmu Čapí hnízdo vlastnili mé dvě děti a bratr partnerky. Sobotka chce počkat na výsledky vyšetřování. *Hospodářské noviny* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-65220480-babis-ve-snemovne-vysvetluje-kauzu-capi-hnizdo-podle-nej-je-to-cilena-kampan-jak-ho-dostat-z-politiky>.

ČTK, LIDOVKY.cz Chovanec: Policejní reformu jsem podepsal, policie se nesmí stát divizí Agrofertu. *Lidovky.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/chovanec-policejni-reformu-podepisu-policie-se-nesmi-stat-divizi-agrofertu.A160615_161207_ln_domov_mpr.

ČTK. Zeman odvolá Babiše z vlády. Na pozici ministra financí ho nahradí Ivan Pilný. *Lidovky.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/zeman-odvola-babise-z-vlady-nahradi-ho-poslanec-pilny.A170524_080552_ln_domov_ELE.

ČTK. Babiš mě zastrašoval, tvrdí poslanec Šinčl. Stížnost bude řešit ČSSD. *IDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/spor-babise-s-poslancem-sinclem.A150617_210209_domaci_cen.

ČTK. Babiš půjčil hnutí ANO 153 miliónů, to skončilo loni ve ztrátě. *Novinky.cz* [online]. Praha, 2017 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/433857-babis-pujcil-hnuti-ano-153-milionu-to-skoncilo-loni-ve-ztrate.html>.

ČTK. Babiš: Výpověď koaliční smlouvy nemusí znamenat náš odchod z vlády. *Lidovky.cz* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/babis-vypoved-koalicni-smlouvy-nemusi-znamenat-odchod-z-vlady.A160615_141404_ln_domov_mct?recommendationId=00000000-0000-5000-8000-000000000000.

ČTK. Podnikatel Babiš chce dostat své hnutí ANO 2011 do Poslanecké sněmovny. *Hospodářské Noviny* [online]. 2011 [cit. 2019-03-12]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-53569270-podnikatel-babis-chce-dostat-sve-hnuti-ano-2011-do-poslanecke-snemovny>.

DANDA Oldřich, Jan ROVENSKÝ. Babiš: Vládu jen se Sobotkou. Na spolupráci s Haškem nemám žaludek. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/317891-babis-vladu-jen-se-sobotkou-na-spolupraci-s-haskem-nemam-zaludek.html>.

DOLEJŠÍ, Václav. Nevíme, s kým se bavit, ČSSD připomíná Věci veřejné, říká Babiš. *Idnes.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/rozhovor-s-babisem-o-mozne-vlade-s-ano.A131029_1993183_domaci_vez.

FERJENČÍK, Mikuláš. Piráti zahájili kampaň: Pusťte nás na ně! vyzýval voliče lídr strany Bartoš. *Pirátská strana* [online]. 2017 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/tiskove-zpravy/zahajeni-kampane-pustte-nas-na-ne.html>.

GOLIS, Ondřej. Nevěříme vedení policie, protikorupční útvar je napadený sněti, říká žalobce Šereda. *IROZHLAS* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/neverime-vedeni-policie-protikorupcni-utvar-je-napadeny-sneti-rika-zalobce-sereda_201606101239_ogolis.

HYMPL, Josef. Babiš vyhodil 20 milionů, příště chce kandidovat sám. *Týden.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z:

https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/volby-2012/senatni-volby/babis-vyhodil-20-milionu-priste-chce-kandidovat-sam_248966.html.

Jak změnit politiku starých stran? In: Youtube [online]. 10. 10. 2013 [cit. 2019-03-18]. Dostupný z: https://www.youtube.com/watch?v=k_GcIyueI1Y.

JANSOVÁ, Lenka. Ministři budou moci vést resorty i bez lustračního osvědčení. Schválil to Senát. In: *iRozhlas* [online]. 2014 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/ministri-budou-moci-vest-resorty-i-bez-lustracniho-osvedceni-schvalil-to-senat_201410231839_kwinklerova.

Jsme hnutí ANO. Nelžeme, nekrademe a pracujeme pro vás. *Anobudelip* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/>.

KOPECKÝ Josef. Babiš znovu vede ANO, obhájil i Faltýnek. Novým místopředsedou je Vondráček. *Idnes.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-02-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/volba-vedeni-hnuti-ano-andrej-babis.A190217_144659_domaci_kop.

LAMPEROVÁ, Kristina. Babiš nepřímo potvrdil, že ví o třetí nahrávce. Mluví o zmanipulované ČT, napadá Moravce i Sobotku. *IROZHLAS.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-04-11]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/babis-neprimo-potvrdil-ze-vi-o-treti-nahravce-mluvi-o-zmanipulovane-ct-napada_1705071842_dbr.

Nikdy nepřestanu bojovat proti politickým blábolům!! In: Youtube [online]. 19. 9. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=XNUj1sYQcpI>.

Nikdy nepřestanu bojovat za větší bezpečí! In: Youtube [online]. 24. 9. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=XNUj1sYQcpI>.

NOVINKY, ČTK, PRÁVO. Triumf Babiše: ČSSD má méně než v minulých volbách. *Novinky.cz* [online]. 2013 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/317383-triumf-babise-cssd-ma-mene-nez-v-minulych-volbach.html>.

NOVINKY, ČTK. Věci veřejné začaly kampaň výstřelem z děla na Strakovu akademii. *Novinky.cz* [online]. 2010 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/domaci/198058-veci-verejne-zacaly-kampan-vystrelem-z-dela-na-strakovu-akademii.html>.

PERKNEROVÁ, Kateřina. Tomáš Lebeda: Babišovy vize vnímám jako mimořádně nebezpečné. *Deník.cz* [online]. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/tomas-lebeda-babisovy-vize-vnimam-jako-mimoradne-nebezpecne-20170901.html.

Poslal jsem Vám dopis In: Youtube [online]. 16. 10. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=R0c5iVMtnxE&>.

Poslanecká sněmovna dnes schválila novelu zákona o střetu zájmů. *Vláda České republiky* [online]. 2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne-poslanecka-snemovna-dnes-schvalila-novelu-zakona-o-stretu-zajmu-148815>.

Rejstřík politických stran a politických hnutí. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickych-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=368.

Rozpuštění Poslanecké sněmovny. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2013 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/cms.sqw?z=5827>.

Smlouva Andreje Babiše s občany České republiky. ANO 2011, 2017.

Sněmovní volební model ČR. *MEDIAN* [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <http://www.median.eu/cs/archiv-snemovni-volebni-model/>.

SOUDNÝ Vojtěch. Babišova akvizice Mafry znervóznila politiky. Bojí se berlusconizace Česka před volbami. *Ihned* [online]. 2013 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-60150260-babisova-akvizice-mafry-znervoznila-politiky-boji-se-berlusconizace-ceska-pred-volbami>.

SRNOVÁ, Veronika. Policejní zásahy spojuje osoba Nagyové, počet obviněných poroste. *Česká televize* [online]. 2013 [cit. 2019-03-14]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1092257-policejni-zasahy-spojuje-osoba-nagyove-pocet-obvinenych-poroste>.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Kateřina. Poslední váhající voliče vehnalo do náruče ANO lithium. *Respekt* [online]. 2017 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/politika/posledni-vahajici-volice-vehnalo-do-naruce-ano-lithium>.

Šlapli jsme do vosího hnízda, neznámé sdružení chce PRAHA SOBĚ vyřadit z voleb. *PRAHA SOBĚ* [online]. 2018 [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.prahasobe.cz/slapli-jsme-do-vosihohnizda.html>.

Tomio Okamura - SPD. [„Volební podvod...]. In: *Facebook* [online]. 13. 06. 2016, 09:31. [cit. 2019-02-24]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/tomio.cz/videos/1237510792926400/?v=1237510792926400>.

Ty brd'ó, to byl víkend! In: Youtube [online]. 12. 6. 2017 [cit. 2019-04-14]. Dostupný z: <https://www.youtube.com/watch?v=AzevXvIqlVM>.

VÁLKOVÁ Hana a Lukáš WERNER. Babiš si zaregistroval názvy pro stranu. Popírá, že míří do politiky. *Idnes.cz* [online]. 2011 [cit. 2019-03-11]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/babis-si-zaregistroval-nazvy-pro-stranu-popira-ze-miri-do-politiky.A111020_170201_domaci_wlk.

VÁLKOVÁ, Hana. ANO 2011 zbrojí na volby. Babiš nenašel lídra, předsedou bude sám. *Idnes.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/babis-predseda-ano-2011.A120731_161934_domaci_hv.

Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23 . 05. – 24. 05. 2014. *Volby.cz* [online]. © 2014 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25. 10. – 26. 10. 2013. *Volby.cz* [online]. © 2017 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps61?xjazyk=CZ&xv=2>.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017. *Volby.cz* [online]. © 2017 [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps61?xjazyk=CZ&xv=2>.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017. *Volby.cz* [online]. © 2017 [cit. 2019-04-12]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps2?xjazyk=CZ>.

Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 10. 10. – 11. 10. 2014. *Volby.cz* [online]. © 2018 [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se1111?xjazyk=CZ&xdatum=20141010&xv=9&xt=1>.

Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 12. 10. – 13. 10. 2012. *Volby.cz* [online]. © 2018 [cit. 2019-03-13]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/senat/se1?xjazyk=CZ&xdatum=20121012>.

Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 7. 10. – 8. 10. 2016. *Volby.cz* [online]. © 2018 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/senat/se1111?xjazyk=CZ&xdatum=20161007&xv=2&xt=1>.

Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7. 10. – 8. 10. 2016. *Volby.cz* [online]. ©2016 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/kz2016/kz62?xjazyk=CZ&xdatum=20161007>.

Žďárské noviny. 2017, 24(říjen), s. 15.

Teze Diplomové práce

Název práce: ANO 2011 jako anti-political-establishment party?

Název práce anglicky: ANO 2011 as an anti-political-establishment party?

Vedoucí práce: PhDr. Miloš Brunclík, Ph.D.

Studijní program: Politologie

Semestr zadání: LS 2017/2018

Zdůvodnění tématu: ANO 2011 v roce 2013 uspělo ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Stalo se tak po turbulentním období, které bylo především definováno demisí vlády Petra Nečase, vládou Jiřího Rusnoka, předčasnými volbami a také štěpením stany Věci veřejné. Ačkoliv lze najít v některých oblastech shodu mezi VV a ANO 2011, přesto se kvalitativně jedná o dvě zcela odlišné strany. Samotný fakt, že ANO 2011 bylo založeno druhým nejbohatším člověkem v České Republice, je na české politické scéně věcí ojedinělou. ANO 2011 ještě na jaře 2013 byla hluboko pod 5 % hranicí a de facto zůstávala mimo jakékoliv průzkumy jako irelevantní uskupení. Později však její preference nabrali raketový růst a ve volbách se stala druhou nejsilnější stranou. ANO 2011 se následně úspěšně stalo členem vládní koalice, a to po celé funkční období. Krom toho dokázalo s náskokem 18 % vyhrát další parlamentní volby, navzdory tomu, že během funkčního období se vyskytla celá řada skandálů spjatých s tímto hnutím. ANO 2011 se svojí rétorikou, kampaní, ale také svým praktickým fungováním liší od všech ostatních parlamentních stran, neboť jako vládní strana se i nadále snažila profilovat jako strana, jež je v opozici vůči tradičním stranám, přestože je s nimi právě ve vládní koalici. Proto si myslím, že je důležité toto téma zkoumat.

Předpokládaný cíl: Předpokládaným a hlavním cílem této budoucí diplomové práce je analýza hnutí ANO 2011 a nalezení odpovědi na to, zda a jakým způsobem ANO 2011 naplňuje kritéria typu anti-(political)-establishment party. Výzkum bude především směřován na funkční období, kdy ANO 2011 bylo členem vládní koalice. V první části práce se budu zabývat typologií politických stran a především, jak název napovídá, problematikou modelů anti-(political)-establishment stran, z čehož budu dále

vycházet. Druhá část bude zaměřena na samotnou analýzu hnutí ANO 2011 a zodpovězení výzkumné otázky: „Zda a jak ANO 2011 naplňuje kritéria anti-(political)-establishment strany.“ V závěru pak zhodnotím dopady a vliv těchto stran na politickou kulturu. Výzkumnou otázku budu sledovat v čase.

Metodologie práce: Z metodologického hlediska se bude jednat o jednopřípadovou instrumentální studii jednoho politického subjektu, kterým bude hnutí ANO 2011. Metodou diplomové práce je obsahová analýza. S ohledem na celkový projev tohoto hnutí, extrémně silnou pozici jejího předsedy a s ohledem na celkové fungování strany budu analyzovat především jednání a prezentované výroky předsedy tohoto hnutí a to analýzou jeho rozhovorů ve vybraných médiích, doplňkem pak může účet předsedy hnutí na FB či na Twitteru.

Základní charakteristika tématu: Předpokladem je, že se budoucí diplomová práce bude zabývat typologií politických stran a fenoménem anti establishmentu v politických stranách. Po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky došlo k významným změnám, oslabení ODS, návrat KDU-ČSL, mírně oslabení ČSSD, ale především se dostala do parlamentu strana, vedená druhým nejbohatším občanem a obsadila hned druhé místo ve volbách za ČSSD, což byl v politickém systému ČR přelomový okamžik. ANO 2011 se stalo členem vládní koalice a celkový průběh funkčního období se velmi lišil od zažitých konvencí v našem politickém systému. Právě do tohoto období míří budoucí diplomová práce.

Předpokládaná struktura práce:

1. Úvod
2. Typologie politických stran
 - a. Anti-(political)-establishment party
 - i. Vymezení a operacionalizace konceptu anti-establishment party
3. Metodologie
4. Analýza hnutí ANO 2011
 - a. Před volbami do Poslanecké sněmovny 2013
 - b. Během období vlády Bohuslava Sobotky
 - c. Po volbách v roce 2017
5. Hodnocení výsledku analýzy v kontextu anti-political-establishment stran

6. Závěr

Přehled základní literatury a využitých zdrojů:

ABEDI, A. Anti-Political Establishment Parties: A Comparative Analysis. 1. vyd. New York: Routledge, 2004. s. 224.

ABENDI, A. 2002. Challenges to Established Parties: The Effects of Party System Features on the Electoral Fortunes of Anti-political-establishment. *European Journal of Political Research* 41(4), s. 551-583.

BARR, Robert. Populists, Outsiders and Anti-Establishment Politics. *Party Politics*. 2009, 15(1), 29-48.

DAALDER, Hans. A Crisis of Party?. *Scandinavian Political Studies*. 1992, 15(4), 269-286.

SEÁN, Hanley a Allan SIKK. Economy, corruption or promiscuous voters? Explaining the success of Anti-Establishment Reform Parties in Eastern Europe. 2013. Příspěvek pro ECPR General Conference Bordeaux.

HARTLEB, Florian. Here to Stay: Anti-establishment Parties in Europe. Brusel, 2015. Výzkumný článek. Wilfried Martens Centre for European Studies.

HAVLÍK, Vlastimil a Aneta PINKOVÁ. Populist political parties in East-Central Europe. Brno: Masarykova univerzita, 2012. Monographs series. ISBN 978-80-210-6105-7.

HAVLÍK, Vlastimil. Volby do Poslanecké sněmovny 2013. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2014. Monografie. ISBN 978-80-210-7147-6.

SCHEDLER, Andreas. ANTI-POLITICAL-ESTABLISHMENT PARTIES. *Party Politics*. 1996, 2(3), 291-312.

STRMISKA, Maxmilián, Vít HLOUŠEK, Lubomír KOPEČEK a Roman CHYTILEK.
Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů. Praha: Portál,
2005. ISBN 80-7367-038-0.

Datum odevzdání:

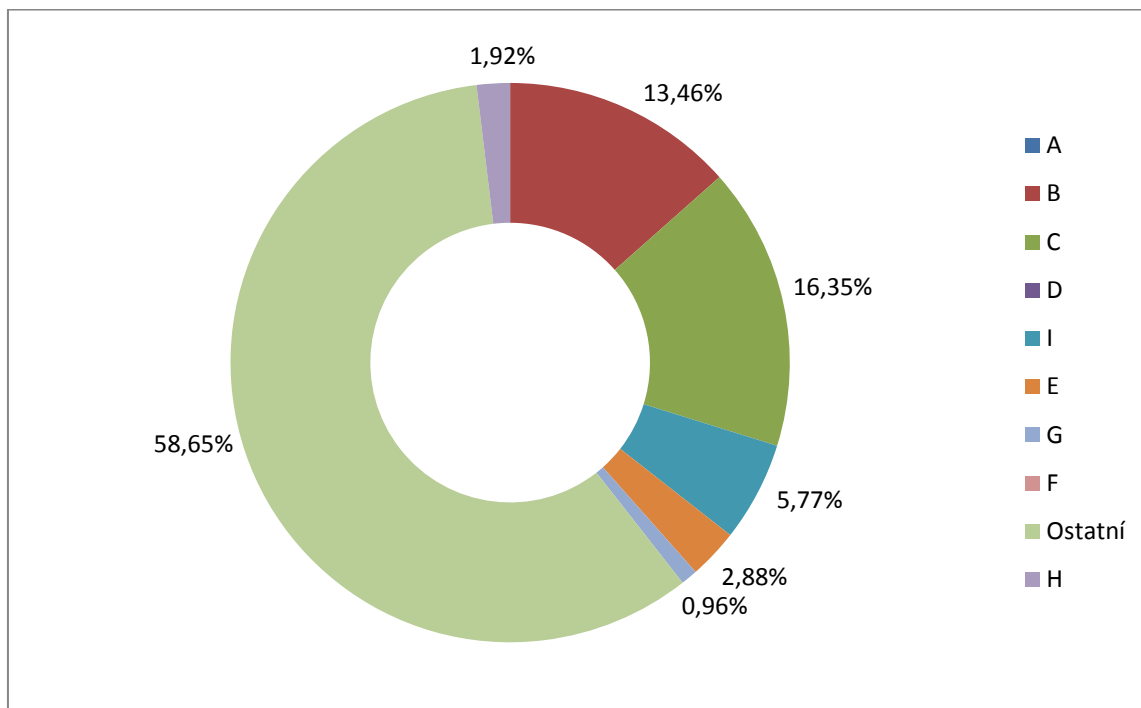
Podpisy studenta/tky

Podpis školitele/školitelky

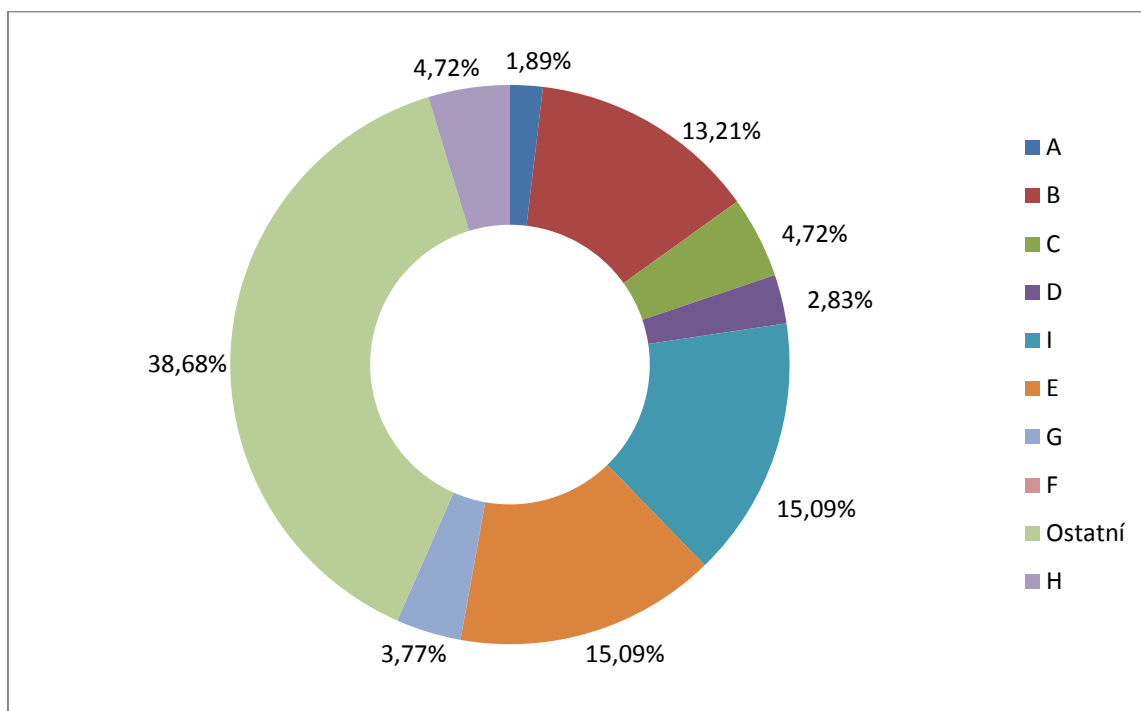
Podpis garantky programu

Seznam příloh

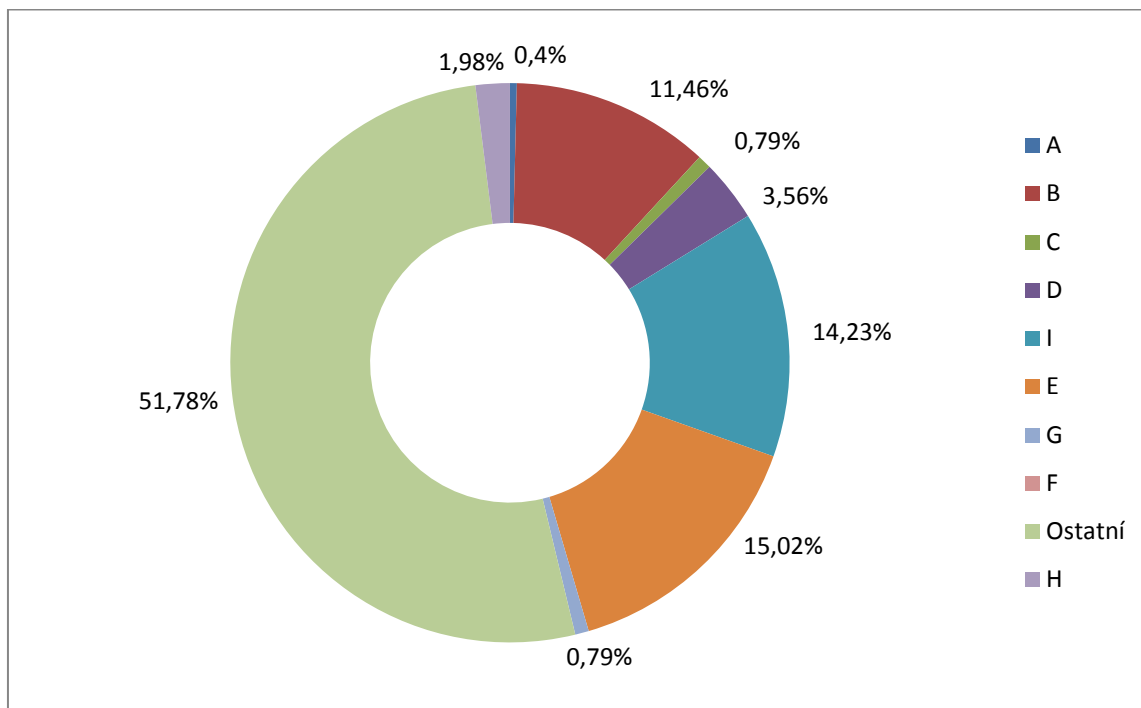
Příloha č. 1: Rozložení příspěvků na účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter za rok 2013

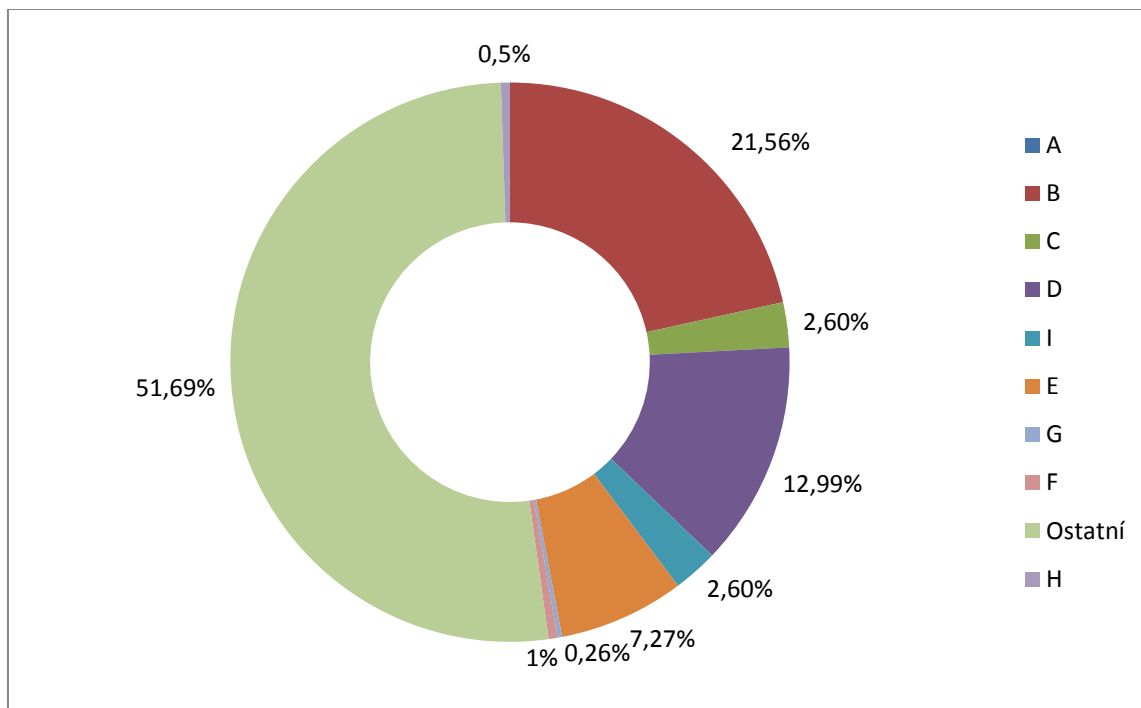
Příloha č. 2: Rozložení příspěvků na účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter za rok 2014

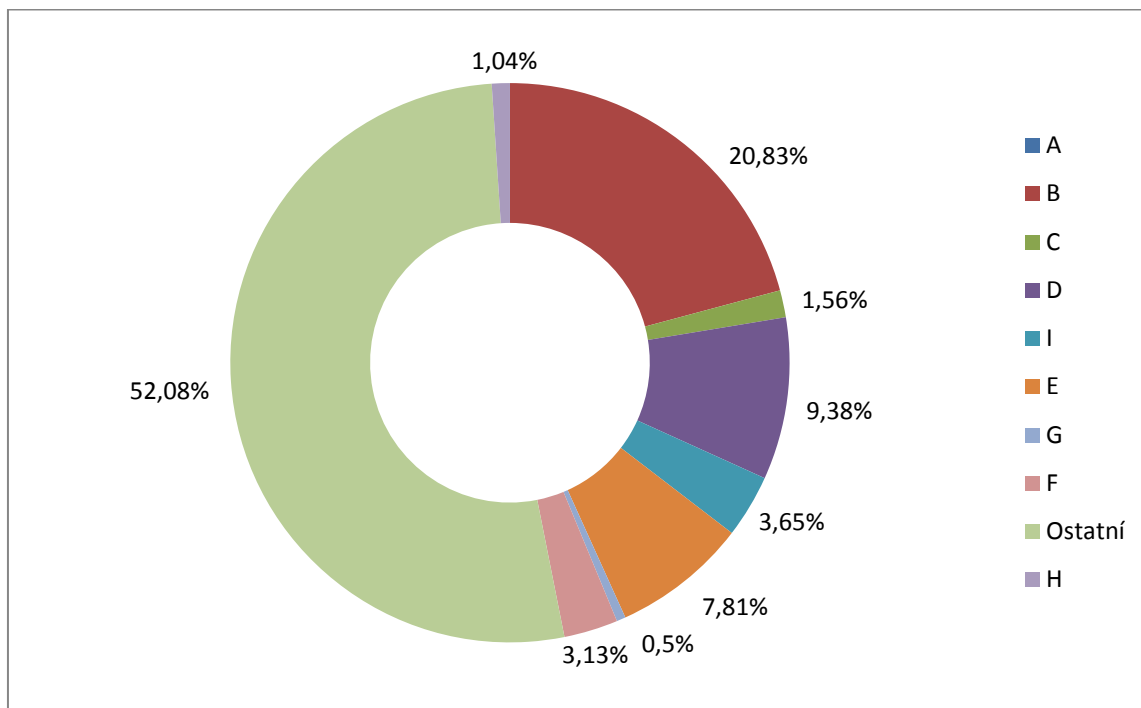
Příloha č. 3: Rozložení příspěvků na účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter za rok 2015

Příloha č. 4: Rozložení příspěvků na účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter za rok 2016

Příloha č. 5: Rozložení příspěvků na účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter za rok 2017

Příloha č. 6: Rozložení příspěvků na účtu Andreje Babiše na sociální síti Twitter za celé sledované období

